

**JURNALISM
CETĂȚENESC**

Jurnaliștii de profesie nu mai sînt singurii deținători ai adevărului. Vor exista mereu persoane care știu mai mult decît reporterul despre subiect.

UN TEXT DE MĂDĂLINA COCEA ÎN » PAGINA 7

PRIMUL MAGAZIN CULTURAL DIN ROMÂNIA » APARE SÎMBĂTA » **EDIȚIA NAȚIONALĂ** » WWW.SUPLIMENT.POLIROM.RO

Suplimentul DE CULTURĂ

**1,5
LEI**

**CRONICĂ
DE CARTE**

**UN TERITORIU NOU
AL PROZEI
CONTEMPORANE**

Luminița Marcu

Vedeta absolută a romanului *Lorgean* este orașul. Nu un oraș simbolic, nu o metaforă citadină...

ÎN » PAGINILE 10-11

NR. 126 » 5-11 mai 2007 » Săptămînal realizat de Editura Polirom, „Ziarul de Iași” și „Gazeta de Sud” » supliment@polirom.ro

INTERVIU CU FOTOGRAFUL COSMIN BUMBUȚ:

„Fotografia contemporană românească a pierdut startul“

Am văzut cum lucrează „cei mari“

Cristina Vișan

Bogdan-Alexandru Stănescu a cîștigat „Book Pitch“-ul în competiția „Young Publisher of The Year”: „Rămîn cu satisfacția de a mă fi uitat în ochii directorului de marketing de la Penguin și de a-i fi spus că ne apropiem de numărul lor de titluri publicate anual, fără a avea, însă, 2000 de angajați...”

ÎN » PAGINA 4

Maraton: 15 ore de lectură

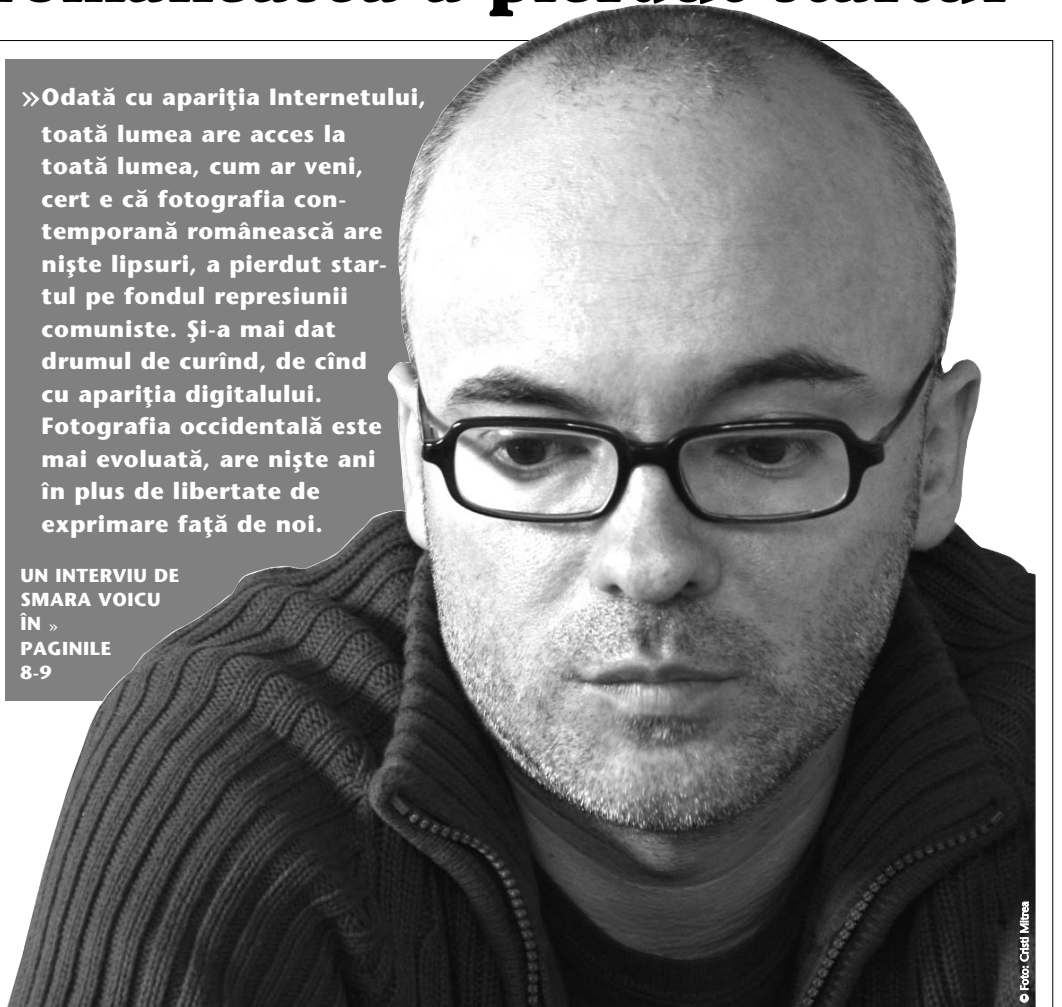
Veronica Niculescu

Sibiul se pregătește pentru Maratonul European de Poezie, ce va reuni, la toamnă, o sută de poeți, într-o lectură publică de 15 ore. Evenimentul este inițiat de scriitorul Andrei Bodiu.

ÎN » PAGINA 3

»Odată cu apariția Internetului, toată lumea are acces la toată lumea, cum ar veni, cert e că fotografia contemporană românească are niște lipsuri, a pierdut startul pe fondul represiunii comuniste. Și-a mai dat drumul de curînd, de cînd cu apariția digitalului. Fotografia occidentală este mai evoluată, are niște ani în plus de libertate de exprimare față de noi.

**UN INTERVIU DE
SMARA VOICU
ÎN »
PAGINILE
8-9**

© Foto: Cristi Mitrăa

AFRIM PUNE ÎN SCENĂ JUSTE LA FIN DU MONDE

Un spectacol în regia lui Radu Afrim pe textul *Juste la fin du monde* al lui Jean-Luc Lagarce va marca anul în care acest autor și regizor francez este omagiat în țări din întreaga lume. Piesa regizată de Radu Afrim va avea premiera la Teatrul Odeon pe 24 și 25 mai, în această perioadă fiind în plină desfășurare repetițiile. Afrim colaborează din nou cu actrița Rodica Mandache, după *joi.megaJoy*, un spectacol care le-a adus recent amândurora premiul UNITER. Din distribuție fac parte și Antoaneta Zaharia, Paula Niculiță, Cristian Balint, Mihai Smarandache, Alex Bogdan, Meda Victor și Adrian Drăgănescu.

Jean-Luc Lagarce ar fi împlinit, în 2007, 50 de ani. De la decesul său, în 1995, opera lui dramatică, ce cuprinde 25 de piese, a fost punctul de plecare pentru numeroase montări. În Franța, este cel mai jucat autor dramatic contemporan. Lagarce a murit de SIDA, la vârsta de 38 de ani. În afară de *Juste la fin du monde*, a scris, printre altele, piesele *Derniers remords avant l'oubli*, *Les Prétendants* și *Le Pays lointain*. A fondat Théâtre de la Roulotte la sfârșitul anilor '70 și a pus în scenă piese de Ionesco, Marivaux, dar și texte proprii.

Opinii livrate „pe surse“

Acest colț de pagină este, repet pentru prietenii care nu s-au duminic încă, unul în care nu pot face mai mult decât să-mi dau cu părerea din poziția de telespectator sau de cititor al jurnalelor, ceea ce îmi acordă calitatea de chibit al politicii, nimic mai mult. Iar din calitatea asta, pe care n-aș avea nici o rațiune să nu mi-o asum întru totul, nu fac decât să aștept, asemenea altor chibiti cu păreri, fie ele exprimate în public sau în particular, să se întimple ceva care să mă pună pe gânduri. Care să-mi provoace, adică, un gest, o mișcare, o dorință, o simpatie sau o antipatie.

Așa se explică, pentru aceiași prieteni cărora le dedic articolul curent, de ce un text anti-Bănescu poate fi urmat, în cazul meu, fără nici o problemă de unul anti-Coaliția majoritară de azi, căci îmi permit, asemenea tuturor chibiților, să cred în ceva astăzi pentru a fi mlîne dezamăgit de propria-mi credulitate. Și să spun lucrurile astea, să recunosc cînd mă înșel, să mă amuz chiar de propriile-mi gafe, să nu încerc să mi le scuz prin „informații eronate venite pe surse“ șamd. Eu, evident, nu primesc informații pe surse. La drept vorbind, habar n-am cum poate să arate o sursă: nu pot decât să mi-o imaginez, ca într-un scenariu, noaptea, într-o fabrică dezafectată, cu pardesiu negru, lung pînă la pămînt, cu ochelari și mai negri, scoțînd de la piept un dosar gros, întinzîndu-l cu mlîna tremurîndă ziaristului și lutînd, cu cealaltă mlîna, la fel de tremurîndă, un teanc cu bani. Apoi, dispărînd în noaptea groasă.

CIRCLUL NOSTRU VĂ PREZINTĂ:

Lucian Dan TEODOROVICI

În ultima vreme însă, continuînd pe linia imaginată mai sus construită, pare-se că s-a produs o explozie de vînzări la raioanele de pardesiu lungi pînă la pămînt și negre, precum și la cele în care se pun la dispoziția cumpărătorilor ochelari de soare la fel de negri. Pentru că, privind la televizor și citînd ziare, am senzația în curs de acutizare că în România anului 2007 a apărut o nouă meserie, extrem de rentabilă, foarte populară și foarte populată: aceea de sursă. Televiziunile & ziarele află permanent, „pe surse“, despre tot ceea ce înseamnă viață politică, despre cum va decurge vreun vot în Parlament, despre mișcările pe care le va face președintele-suspendat, despre lucrurile pe care le țes, în spatele cortinei, ferocii parlamentari antiprezidențiali etc. etc. În imaginația mea, nopțile României devin înspăimîntătoare: la fiecare colț de fabrică părăsită, se îngheșuie un cîrd imens de surse, care stau cumiți la coadă pentru a-și vinde informația cîrdului de ziaristi așezați la fel de cumiți în cozi ordonate.

Nu mai într-un asemenea scenariu s-ar justifica de ce o informație „pe surse“ și în exclusivitate dintr-un anume cotidian apare, concomitent, în toate celelalte cotidiene. Probabil, în timp ce stau

la cozi, atît sursele, cît și jurnaliștii vorbesc între ei, altfel nu-mi explic. Sau există, se poate lua în calcul și varianta asta, ca într-un serial american cu vrăjitoare ce a fost intens difuzat în România în ultimii ani, o sursă supremă, care împarte binele și răul, adică informația, tuturor ziaristilor dispuși să o crediteze. Acest din urmă scenariu scriștie totuși: la cîte informații false au apărut în ultima vreme, o sursă unică și supremă s-ar fi decredibilizat total între timp. Așa că revin la imaginea cîrdurilor de informatori de tip nou. Acolo, dacă unul dă o informație falsă, poate fi decăzut imediat din statutul de sursă, iar ziaristul apelează la altul, ceva mai competent.

Dacă însă sursele s-ar fi limitat să influențeze viața și „opera“ jurnaliștilor,

problema n-ar fi fost încă prea apăsătoare. În ultima vreme însă, cu un interes resuscitat de evenimentele de pe scena politică, o groază de prieteni, amici, cunoștințe îmi dau, senini, verdictul despre ceea ce se va întimpla la referendum, despre alianțele pe care le vor face liberalii cu pesediștii sau cu celelalte partide parlamentare, ba chiar și despre cum va reacționa în curînd Uniunea Europeană. Și asta pe un ton atît de sigur încît încep să cred tot mai mult că, în drumurile lor de la servicii spre case, trec pe lîngă fabrici părăsite și se întînesc, mai mult sau mai puțin întîmplător, cu oameni în pardesiu negru și lungi pînă la pămînt.

Pentru că spațiul nu-mi permite să merg cu imaginația mea ludic-naivă mai departe, mă opresc din glumă pentru a observa doar, la final, că în ultima vreme, într-o situație atît de incertă politic, lumea s-a umplut de certitudini. Fiecare opinie este exprimată cu o siguranță derutantă pentru ascultător, o opinie atît de fermă încît cel care o emite pare hotărît chiar să treacă, la o adică, la lupta fizică pentru a și-o impune. Nu știu cîtă vîna are în asta Parlamentul, cu cei 322 de hotărîți ai lui, sau președintele, cu acea nehotărîte de 5 minute. Dar rezultatul „muncii“ lor e o societate atît de divizată în opinii ferme și opuse, încît are „darul“ de a te înspăimînta. Și cînd te gîndești că, de fapt, la sfîrșitul acestei lupte te așteaptă o simplă foaie de hîrtie, în care poți să-ți pui ștampila, simplu, fie pe DA, fie pe NU...

» În imaginația mea, nopțile României devin înspăimîntătoare: la fiecare colț de fabrică părăsită, se îngheșuie un cîrd imens de surse, care stau cumiți la coadă pentru a-și vinde informația cîrdului de ziaristi.

CRISTIAN MUNGIU: FACEM FILME ÎN TIMPUL NOSTRU LIBER. TREBUIE SĂ NE CÎȘTIGĂM ȘI PÎINEA

După 11 ani, un lungmetraj românesc a fost selecționat în competiția Festivalului de la Cannes: *4 luni, 3 săptămîni și 2 zile*, o poveste despre „decizii, răspunderi și alegeri în viață“ în ultimii ani ai comunismului, potrivit regizorului și scenaristului Cristian Mungiu.

Filmul este produs de Mobra Films (casa de producție înființată de regizor împreună cu Oleg Mutu și Hanno Hofer). Într-un interviu acordat agenției Mediafax, cineastul în vîrstă de 39 de ani a vorbit pe larg despre noul său proiect.

„4 luni, 3 săptămîni și 2 zile este povestea a două fete, într-o sîmbătă dimineață, în 1987. Otilia și Găbița sînt studente într-un oraș universitar și împart aceeași cameră de cămin. Este o poveste despre decizii,

răspunderi și alegeri în viață, despre solidaritate și prietenie, în contextul epocii de atunci. Nu rememorez în sine Epoca de Aur, nu există nici o referință directă în film la epocă, cu doar povestesc întîmplări de cînd aveam 20 de ani, or, asta se întîmpla cître sfîrșitul comunismului. Simt o anume nostalgie față de vîrsta aceea, față de cum ne trăiam noi ca generația uriașe de decreței acele zile: era o perioadă în care parcă încă era timp pentru toate, ne întîlneam, vorbeam, rideam, mergeam la cinema și la cîte un video, schimbam benzi, casete și discuri, citeam și vorbeam despre cărțile pe care le citeam. Nu existau telefoane mobile, calculatoare, Internet, televiziune prin cablu, credit doar cu buletinul, blocaje în trafic și roșii fără nici un gust. Din perspectiva traiului de zi cu zi, du-

ceam o viață mai puțin alienată decît astăzi“, mărturisește Cristian Mungiu.

Întrebat cum se face că au trecut cinci ani între primul și al doilea lungmetraj al său, Mungiu a explicat: „Nu sîntem stîpîniți de nimeni să stăm să creăm opere, facem lucrul ăsta cumva în timpul nostru liber, iar în mod obișnuit trebuie să lucrăm și să ne cîștigăm pîinea cumva, căci nu trăim din filme. Dacă stau să mă gîndesc numai cît timp am petrecut în ăștia cinci ani dîndu-ne cu părerea despre cum trebuie să arate Legea cinematografiei și regulamentul de concurs mă înspăimînt, însă trebuiau făcute și lucrurile astea. Pentru mine era esențial nu să fac repede un alt film, ci bine, și din punctul ăsta de vedere cred că a fost o decizie bună că am avut răbdare“.

ARTISTUL SĂPTĂMÎNII

Artistul Dan Perjovschi are, din 2 mai, la Muzeul de Artă Modernă din New York (MoMA), prima expoziție personală într-un muzeu din Statele Unite. Perjovschi a lucrat aproape o săptămîină la proiectul „Projects 85: Dan Perjovschi“, desenînd pe pereții muzeului în timpul orelor de vizitare, pentru a prezenta publicului procesul de creație. În 2006, artistul a avut o expoziție personală la Tate Modern din Londra, iar în 2007 a expus la Centrul Georges Pompidou din Paris. Dan Perjovschi s-a născut în 1961 la Sibiu și a urmat cursurile facultății de arte plastice din Iași, secția pictură. În 1985 a fost repartizat la Muzeul Țării Crișurilor din Oradea, „un complex muzeal și cu păsări împăiate, și cu domnitori, și cu picturi“. Și-a început cariera ca pictor, în perioada Epocii de Aur și a republicii multilateral dezvoltate, dar a adoptat pe parcurs un limbaj mai simplu și ușor de recunoscut. În prezent, Perjovschi desenează direct pe pereții galeriilor și muzeelor.

SUPLIMENTUL LUI JUP

SIBIU 2007

Maratonul poeziei, 15 ore de lectură publică

Sibiu se pregătește pentru Maratonul European de Poezie, ce va reuni, la toamnă, o sută de poeți, într-o lectură publică de 15 ore. Evenimentul inițiat de scriitorul Andrei Bodiu este cel mai ambițios proiect din domeniul literar, din cadrul programului „Sibiu – Capitală Culturală Europeană 2007”.

Veronica Niculescu

Maratonul European de Poezie va avea loc pe 5 octombrie, iar din cei aproximativ o sută de poeți participanți, șaiseci vor fi români. Restul vor veni din țări membre UE, dar și din Republica Moldova și Ucraina.

Organizatorul principal al evenimentului este scriitorul Andrei Bodiu, care a realizat proiectul prin Asociația Scriitorilor Profesioniști din România (ASPRO). „Maratonul este un eveniment internațional care se va desfășura ca o lectură publică de poezie, gândită ca o succesiune, de la ora 14 a zilei de 5 octombrie, pînă a doua zi la ora 5 dimineața”, spune Andrei Bodiu.

Poeții vor recita cîte zece minute, după care vor rămîne la maraton, alături de spectatori. Programul va fi extrem de precis, la minut, iar accesul publicului va fi liber. „Vom încerca să realizăm caiete cu ceea ce vor citi poeții, iar spectatorii vor putea cere semnături de la autori chiar pe acele caiete, ce vor fi și traduse pentru străini”, afirmă Bodiu. Poeziile citite nu se vor încadra într-o temă anume, singura condiție fiind ca durata lecturii să fie de exact zece minute.

Spațiu de lectură liber

Maratonul se va desfășura în holul noului sediu al Bibliotecii Astra, o clădire modernă, aflată în imediata apropiere a vechii biblioteci, inaugurată în acest an. Holul va fi decorat special, cu afișe, portrete, iar în pauze este posibil să rulaze filme, însă nimic nu va fi comercial, totul va fi gratuit. „Va fi un spațiu de lectură liber, în care sibienii și toți participanții la programul «Sibiu – Capitală Culturală Europeană 2007» vor fi bineveniți. Este unul dintre puținele evenimente literare și de aceea e important să îl transformăm în unul de referință. Am început să invităm poeți români și străini, din toate generațiile. Mi-am asumat dreptul să fac selecția, m-am consultat și cu colegii din Sibiu și Brașov, și cu președintele nostru Ion Bogdan Lefter”, a spus Bodiu.

Au confirmat deja participarea Emil Brumaru, Mircea Cărtărescu, Nichita Danilov, Liviu Antonesei, Robert Șerban, Alexandru Mușina, Ioan Moldovan, sibienii Dumitru Chioaru și Ioan Radu Văcărescu, iar mulți alții au fost invitați.

Scriitorul a precizat că unul dintre motivele pentru care a ales Sibiu pen-

»„Poezia nu are un public foarte mare, dar poate avea un public civilizat. O astfel de manifestare are și rolul de a umaniza poezia. Pare paradoxal, dar așa e.” – Andrei Bodiu

tru un astfel de eveniment este, pe lângă statutul de Capitală Culturală Europeană, faptul că aici trăiește poetul Mircea Ivănescu: „Este un fel de omagiu pe care i-l aducem și vom fi onorați dacă îl vom avea printre noi”.

Cît despre scriitorii străini invitați, este prea devreme pentru a se avansa nume certe. Unul dintre motive este și faptul că pentru aceștia nu se poate asigura transportul. Printre numele poezilor străini invitați, Andrei Bodiu a amintit-o pe Almudena Guzmán.

Antecedent

Andrei Bodiu nu se află la prima experiență de acest fel; un antecedent la scară mai mică s-a petrecut la Brașov, unde, la Facultatea de Litere a Universității Transilvania, al cărei decan este, a organizat un recital de poezie maraton de 7-8 ore. „Se creează o stare cum n-am mai întâlnit în România”, spune scriitorul.

Maratonul de la Sibiu are un caracter inedit și din alt punct de vedere. „Este prima dată când ASPRO intră într-o combinație cu Uniunea Scriitorilor din România. Mai exact, când USR sprijină o manifestare organizată de ASPRO”, a precizat Ioan Radu Văcărescu, președintele USR Sibiu, partener al evenimentului.

Bugetul total al proiectului este de 64.000 euro, din care 10.000 euro este contribuția USR, iar restul, a Consiliului Local Sibiu.

ROMÂNII E DEȘTEPTI

Radu Pavel GHEO

Apasă tasta „Pleacă!”

Zilele trecute, printr-o întâmplare nefericită, m-am trezit la tastatura unui computer al cărui soft era tradus în română. Nu știu dacă aveți idee cum e, așa că o să dau un exemplu simplu. Atunci cînd lucrați mai mult pe un computer, începi să folosești automat așa-numitele *shortcut keys*, adică apeși direct tastele „Ctrl-C, Ctrl-V” ca să copiezi un document, „Ctrl-I” ca să faci textul cu cursive ș.a.m.d. Îmi cer scuze dacă spun banalități.

Ei bine, am făcut la fel cu „tastatura românească”, adică pe computerul cu softul în română. Am făcut-o ca de obicei la operațiunile simple, adică fără să mă mai uit, fiindcă nu e cazul. Dar aici era cazul. Ce-a ieșit, Doamne! De destul să zic că operam pe un text oarecare în Word și, cum căutam niște cuvinte, am tastat „Alt-E-F”, adică *Edit-Find*, ca să găsec niște cuvinte din text. Numai că pe românește doar *Edit* a rămas „E”, de la „Editare”. Așa că m-am trezit că am în text o ciudățenie de care abia am scăpat. Și am început să lucrez ca melcul, atent la fiecare *shortcut key* pe care o foloseam. Altfel mi-aș fi făcut harcea-parcea cîteva săptămîni de muncă.

Cum se întîmplă așa ceva? Simplu: pe tastatura în română „Alt-E-F” a devenit „Alt-E-G”, adică *Find* a fost înlocuit de „Găsește”. Și astfel, prin schimbarea limbii, s-au dat peste cap o grămadă de comenzi.

Nu, vă jur că nu sînt un denigrator al limbii române. Dar în cazul ăsta particular, al softurilor extrem de răspîndite, de la Windows la Office, traducerea mai degrabă încurcă decît ușurează munca. Așa am pățit-o eu, trecînd de pe engleză pe română: toate abilitățile de utilizare rapidă a tastaturii s-au transformat în metode de distrugere rapidă a muncii. Dar la fel ar păți și un utilizator obișnuit cu tastatura românească, care ar lucra la un moment dat cu un soft în engleză.

Ce-i drept, la prostia traducerii inutile nu ne-am înhamat numai noi. Au făcut-o mai demult și alții. Francezii, deșigur. Nemții... Ei, și acum imaginați-vă că, dacă tot circulăm liber prin străinătate, a-ungeți în Germania și n-aveți la dispoziție decît o tastatură în germană. Dacă nu știți germana, computerul devine brusc asemenea unui cofraj cu ouă: ori îl manipulați cu maximă grijă, ori cine știe cum faceți *kaput*. La fel și în franceză. Sau în alte limbi. Așadar, pornind

» Nu, vă jur că nu sînt un denigrator al limbii române. Dar în cazul ăsta particular, al softurilor extrem de răspîndite, de la Windows la Office, traducerea mai degrabă încurcă decît ușurează munca.

de la ideea că, vai, nu toată lumea știe engleza!, se ajunge în situația absurdă în care te poți bloca în fața computerului dacă știi engleza, dar nu și germana, franceza, hindi, urdu sau mai știu eu ce limbă.

Greșeala a fost provocată și de orgolii și frustrări, dar în primul rînd de o idee eronată: aceea că toate comenzile în engleză reprezintă texte americanești. Coloniile sau mai știu eu ce. Ei bine, nu sînt așa ceva. Sînt doar niște comenzi, pe care cel care folosește PC-ul le învață ca atare, ca pe un *cod* (nu ca pe o limbă), fie că-i zice „copy-paste”, fie „copiază și lipește”. Așadar, nu era mai simplu să fie toate în același *cod*? Cum v-ați simți dacă butoanele uneia și aceleiași telecomenzi TV s-ar modifica în funcție de limba țării? Ai TV coreean – „ON/OFF” e sus, în stînga. La TV-ul european e jos, în dreapta, la cel argentinian pe undeva pe la mijloc ș.a.m.d. Ar fi bine?

Dacă da, iată propunerile mele pentru lărgirea bazei de termeni IT autohtoni:

- » *hard disk* – talgerul tare
- » Microsoft Office – Cancelaria Molicică
- » Microsoft Word – Voroavă Molicică
- » *Open* – „Purcedel”
- » *Close* – „Gata!”
- » *Save* – „Cruțat”
- » *Left Click* – „Deștu’ hăis”
- » *Right Click* – „Deștu’ cea”
- » *Find* – „Scotocește” (față de „Găsește” am deja o antipatie personală)
- » *Cut* – „Ciuntește”
- » *Paste* – „Lipește” (parcă e deja astfel pe Office-ul în română) sau „Încleiază”
- » *Delete* – „Nimicește”.

În fine, *Enter* poate fi tradus prin sugestivul „Țiștil!”. Astfel am putea relaționa logic niște operațiuni în limba română și, deșigur, pentru *Exit* am avea „Biștil!”.

Bunașă (OK). Stînge socotitoarea! (Turn off computer)

PROIECTE

Ioan Radu Văcărescu, președintele USR Sibiu, a dezvăluit cîteva dintre proiectele literare ale Sibiului în 2007:

- » 11-12 mai – *Spiritualitatea Cercului Literar de la Sibiu* – organizat de revista „Euphorion” și USR.
- » 13-15 iulie – *Întrunirea Asociației de Literatură Generală și Comparată*.
- » noiembrie – *Zilele Poeziei „Iustin Panța”*, ediție specială.
- » Proiecte editoriale: „Poezia contemporană sibiană”, „Sibiul în scrisori sentimentale”, „Visteriile cetății” – antologie bilingvă, „Sibiul etern”.

„Rămîn cu satisfacția de a mă fi uitat în ochii directorului de marketing de la Penguin și de a-i fi spus că ne apropiem de numărul lor de titluri publicate anual, fără a avea, însă, 2000 de angajați... Împărțiți la 20 mai bine...”

LA LOC teleCOMANDA

Alex SAVITESCU

Cum sfîrîie mintea pe grătar

Unii români își au țara pe care o merită. M-am convins de truismul acesta în două momente din ultimele zile.

Mai întîi, la o întrunire a jurnaliștilor de la Iași, un grup de oameni – altfel respectabili – din cartierul Tătărași au venit la Ate-neul lui Vitse pentru a-l vedea în carne și oase pe Mihai Tatulici. Se discuta la acea reuniune despre o temă la modă în zilele noastre: relația dintre patronat și trusturile de presă. Acel grup gălăgios a încercat – și, preț de cîteva zeci de minute, a și reușit – să mute problema înspre ceea ce ei văd drept răstîgnirea lui Bănescu. Nu mai conta că o sală întreagă venise acolo pentru altceva, că se vorbea despre lucruri fără nici o legătură cu politica. Ba chiar, la un moment dat, o cucoană din sală s-a ridicat în picioare și a agitat „niște documente”. Avea, se înțelege, de tranșat o problemă, iar Mihai Tatulici era cel vizat, ba, pardon!, somat să-i găsească rezolvarea. Toate aceste momente mi-au adus a-minte de imaginile din 1990, cînd vedeam, pe străzile Iașului, grupuri care plimbau un scriu pe care era scris „Corneliu Coposu”.

Al doilea moment uluitor pentru anul 2007 s-a petrecut pe 1 mai. La mitingul PSD, o droaie de oameni s-au înghesuit la micii și bericile organizatorilor. Nu am nici cea mai mică urmă de compasiune pentru aceștia, pentru că nu pot găsi în sărăcie justificarea eternă pentru lipsa demnității. S-a discutat

mult despre relația dintre acești indivizi care sînt dispuși să poarte șepci roșii și partidul pe care, cîcă, l-ar vota de fiecare dată. Oare dacă ar fi organizat PD-ul sau ar fi pus la cale PRM-ul același tip de întrunire molfăitoare, respectivii nu s-ar afla, prompt ca tot românul apolitic, nici de stînga, nici de dreapta, la fața locului, agitînd simbolurile acelor formațiuni?

Legătura dintre aceste două instanțee e una extrem de simplă: decupați, fundamentaliștii politici ai lui Bănescu de la Iași se potrivesc de minune și în cadrul pesedist de la revelațiile lui Vanghelie și miti(t)ingurile lui Mircea Geoană. Arată, cît se poate de strălucitor, lipsa de caracter a românului. A unora dintre români, țîn să precizez, pentru că sînt și oameni care nu ar face niciodată așa ceva. Îl admir sincer pe acel țărăn apărut, acum cîteva săptămîni, la Realitatea TV. Întrebat de reporter ce părere are despre demiterea lui Bănescu, a lăsat naibii răspunsul și a fugit grăbit din cadrul, către o vacă a sa care o luase te-leleu pe cîmp.

Sînt foarte mulți români cu probleme de sănătate, juridice sau cu venituri mici și care nu s-ar duce vreodată să ia parte la pomeni publice sau să-și strige frustrările în fața unui realizator tv. Nu pentru că ar fi dezinteresăți de mediul înconjurător, ci pentru că ei gravitează în jurul unui punct: acela în care, ideal, se întîlnesc lungul nasului și grosimea obrazului.

„Am cravata mea...” Bogdan-Alexandru Stănescu a pledat la Londra cauza cetățeanului născut sovietic

© Foto: Frank Noon

„M-am implicat emoțional în prezentare. Altfel nici nu pot“

BOGDAN-ALEXANDRU STĂNESCU A CÎȘTIGAT „BOOK PITCH”-UL ÎN COMPETIȚIA „YOUNG PUBLISHER OF THE YEAR”

La sfîrșitul anului trecut, Bogdan-Alexandru Stănescu, director editorial la Polirom, a cîștigat finala românească a concursului „International Young Publisher of the Year”, o inițiativă a British Council. În urmă cu două săptămîni, la Londra, Bogdan a intrat în competiție cu tineri editori din Ungaria, Egipt, India, Argentina, Africa de Sud, Slovenia, Malta și Siria. Editorul român a cîștigat una dintre cele două probe ale concursului, cea de „Book Pitch”, în cadrul căreia a trebuit să convingă o sală plină de editori, critici literari și scriitori că volumul ales de el din portofoliul Polirom era cel mai interesant. Prezentarea făcută cărții lui Vasile Ernu, *Născut în URSS*, i-a adus voturile a peste 90% dintre cei aflați în sală.

Interviu realizat de Cristina Vișan

- » A absolvit Facultatea de Litere a Universității din București și a făcut un masterat de literatură comparată în cadrul aceleiași facultăți.
- » Timp de doi ani a fost producător executiv al emisiunii „Parte de carte” de la Pro TV.
- » Pentru cinci ani a fost Junior editor la suplimentul „Ziarului Financiar”: „Ziarul de duminică”.
- » A colaborat cu articole de critică literară în publicațiile „22”, „Observator cultural”, „Luceafărul”, „Cuvântul”, „Adevărul literar și artistic”, între altele.
- » Este cronicar literar al „Suplimentului de cultură” și este co-realizator al rubricii „Ceea ce ne desparte. Epistolarul de la Hanu lui Manuc” din aceeași publicație.
- » Și-a început „mandatul” de director editorial la Polirom în urmă cu mai bine de un an. De atunci, a lansat o nouă colecție, „Chic”, și a dezvoltat considerabil colecția „Thriller”, continuînd totodată linia editorială a „Bibliotecii Polirom”.

Au simțit că m-am implicat emoțional în acea prezentare. Altfel nu pot. În al treilea rînd, fragmentul ales de mine și citit de un actor formidabil a reușit să creezească de primele cuvinte.

Cu ce te alegi, de fapt, după exercițiul reușit de la „Young Publisher of the Year”?

Rămîn cu satisfacția de a fi cîștigat „pe bune”, fără posibilitate de tăgădă, proba liberă, în care nu s-a putut amesteca nici, nici măcar corectitudinea politică, nici măcar faptul că țara mea nu este o bună piață de desfacere pentru editurile britanice.

Rămîn cu satisfacția de a mă fi uitat în ochii directorului de marketing de la Penguin și de a-i fi spus că ne apropiem de numărul lor de titluri publicate anual, fără a avea, însă, 2000 de angajați... Împărțiți la 20 mai bine...

Rămîn cu satisfacția de a cunoaște care sînt problemele unui spațiu editorial gigantic, cum este cel britanic. Rămîn cu multe satisfacții și realizez asta abia acum, cînd scriu.

La 27 de ani, ești cel mai tînăr director editorial din România. Ce-ți propui mai departe, după acest succes de la Londra?

Nu-mi propun altceva decît să devin un adevărat editor. Deocamdată sînt un învățăcel. Am însă profesorul ideal la Polirom și o echipă minunată față de care nu mi-e teamă să greșesc.

Îmi propun să ofer cititorilor cărți perfecte, atît din punctul de vedere al conținutului, cît și ca „înveliș”. Pînă acolo mai e destul, totuși...

În decembrie ai cîștigat finala românească pentru „Young Publisher of the Year”. La ce te așteptai atunci?

Nu așteptam nimic altceva decît să-mi împlinesc visul de a vedea cum lucrează „cei mari”. Vis care mi s-a împlinit: am ajuns în sediul Penguin UK, am vizitat Bloomsbury, ba am ajuns chiar la sediul Cannongate, în Scoția, editură pe care am învîțat s-o admir de-a lungul „anului de muncă” în lumea editorială.

Ai ales Născut în URSS de Vasile Ernu pentru „Book Pitch”. De ce Ernu?

Am vrut să prezint o carte care să amuze, care să uimească, să contrarieze și să pună pe gînduri. Cartea lui Ernu este foarte vie și răstoarnă foarte ușor orizontul de așteptare al unui cititor din Occident.

Cum ai reușit să convingi peste 90% din publicul de critici, editori și scriitori?

În primul rînd, am fost singurul care nu și-a citit speech-ul. În al doilea rînd, am știut să îmbin agresivitatea și o anumită complicitate cu publicul.

CITIȚI SĂPTĂMÎNA VIITOARE ÎN REVISTA

OBSERVATOR CULTURAL

» **Profil: Marius Babias. Aflați detalii despre cel mai recent proiect curatorial al lui Marius Babias și, în exclusivitate pentru „Observator cultural”, „Explozia care aplatizează”, un interviu realizat de Kito Nedo și Sebastian Preuss.**

» **Iulia Popovici și Alexandru Hîncu: primele impresii de după alegerile prezidențiale din Franța.**

» **Actualitatea internațională: Karol Modzelewski, „Această Polonie care mă neliniștește” și Luiza Palanciuc, „Cruciada reacționară. Polonia civilizată vs. Polonia arhaică”.**

PE MARGINEA CĂRȚII DE CINEMA A LUI ALEX. LEO ȘERBAN

De ce citim cronici de film? (De ce nu?)

La un moment dat, mi-am spus așa: n-o să mai citesc cronici de film, pentru că: 1. Nu am încredere în alte păreri, și dacă cineva mă sfătuiește să nu mă duc la un film, nu văd de ce nu m-aș duce, și 2. Părerile și gusturile criticilor sînt atît de diferite încît te bagă-n ceață. Evident că nu există o a doua persoană care să aibă exact aceleași gusturi & idiosincrazii cu tine. Dacă luăm critica franceză de film, mi s-a întîmplat de multe ori să mă enervez pentru că oamenii de acolo găseau chestii noi, nemaipomenite și automat intelectuale (mai ales) unde nu era cazul. Dar sînt măcar două motive pentru care nu mă pot rezuma doar la lecturarea interviurilor din revistele de cinema, din cauza a cel puțin doi oameni pe care îi citesc cu plăcere și cu încredere: Roger Ebert și Alex. Leo Șerban.

Iulia Blaga

Pe Leo îl și cunosc, și printr lucrurile care-mi plac la el este că nu ia niciodată filmele sau critica de film ca pe o chestiune capitală pentru el și pentru omenire. Nu începe să te urască ori să te evite dacă nu te-ai topit la filmul care lui i-a plăcut la nebunie. Nu e un intelectual, deși e foarte sobru cînd scrie pentru „Idei în Dialog”. E plăcut să discuți cu Leo despre filme, mai ales că are un soi de detector

pentru amănunte importante și un simț ludic extrem de serios uneori, combinat cu o bravadă adolescentină care-l fac, de pildă, să guste tristețea comică din filmele lui losseliani, dar și să se ia în gură cu cinefilii de pe cinemagia.ro, cinefan.ro, care nu de puține ori sînt obraznici.

Un nume care e deja un brand

De ce citesc, așadar, cronicile lui Leo? Pentru că mă fac să nu mă simt ca o studentă la curs, pentru că sînt vii, glumețe, deschise unei lumi care depășește ecranul, pentru că – poate în primul rînd – am încredere în gustul, cunoștințele și condeiul lui. Pentru că știu că nu se rezumă la Film. Cartea sa *De ce vedem filme*. Et in Arcadia Cinema s-a vîndut foarte bine, semn că oamenii simt nevoia cuiva care să-i îndrume printr-o junglă tot mai aglomerată. Iar numele lui Alex. Leo Șerban e o garanție. Leo e deja un brand, nu?

Cartea se citește foarte ușor din momentul în care te racordezi la felul de a scrie al lui Leo (asta dacă n-ai făcut-o pînă acum, mai ales că volumul strînge ce e mai bun din ce a publicat el în ultimii 16 ani), și plăcerea e cu att mai mare cu cit simți că autorul iubește Filmul și că nu scrie ca să facă pe deșteptul.

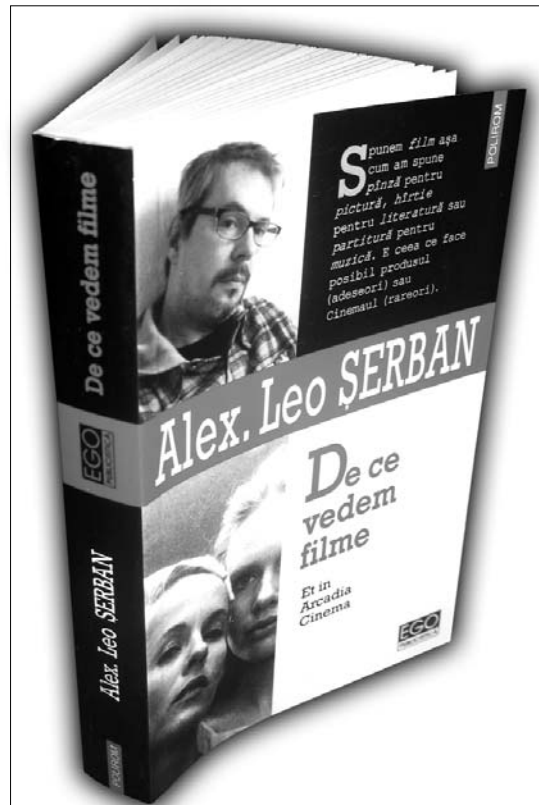
Leo are stil, caută exprimarea cea mai potrivită, știe cînd să arunce cu verdictul (arma criticu-

lui) – dar nu e rău, după cum nu e nici suav sau prețios. E un lucid care din prea multă transparență emite citeodată judecăți trans-lucide, cum e cea de la finalul unui text despre miracolul în cinema, cînd, vorbind despre un scurtmetraj cu o familie care e confruntată cu agonia și moartea tatălui, conchide: „Doar că Miracolul intrizează să sosească. Singurul lucru la care sîntem părtași e experiența așteptării lui. Și miracolul care se petrece atunci cînd știi că nu poate să vină se numește (tot) Cinema”. Leo se apropie de Film cu un amestec de inocență, luciditate și încredere – căutîndu-se mai degrabă pe sine și căutînd în spatele ecranului un fel de filosofie a existenței. Asta nu-i anulează teribilismele. Declară, de pildă, fără rețineri, că de la proiecția de la Cannes a filmului lui Theo Angelopoulos, *Eternitatea și o zi*, a plecat după prima jumătate, la fel de bine cum își exprimă plin de umor sastișirea față de moda filmelor iraniene, mai exact față de extazierea occidentalilor pentru rețeta acestora („Oamenii sînt săraci, dar asortarea unui val albastru cu pantofii și cerul este un *must*”).

Criticul e un avocat

Citindu-i cartea îți dai seama, mai ales cînd găsești comentarii cu care nu ești întru totul de acord, că meseria de critic e foarte asemănătoare celei de avocat. Leo știe să convingă și are, probabil, cu atît mai mult efect cu cît nu dă impresia că s-ar lua prea mult în serios. E fascinant cum un critic ajunge uneori să te convingă că un film e bun chiar dacă ție nu ți-a făcut aceeași impresie. Argumentația e totuși, felul în care sînt căutate elementele și tesută din ele o pînză elastică și rezistentă din care cititorul să nu poată ieși. Probabil că unii text bun despre film îi trebuie, dincolo de argumentație și verdict, o voce. Textele lui Leo au această voce, iar ea reușește să fie de multe ori la fel de captivantă ca filmul în sine. Și din acest unghi *De ce vedem filme* este o carte pe care o citești cu relaxare atentă. Ca să nu mai spun că, deși uneori trebuie să-ți încordezi materia cenușie, cartea are tot timpul un soi de atitudine prietenoasă față de tine, dîndu-ți impresia (așa cum face și Leo în discuțiile din viața „diurnă”) că ești deștept și pe fază și că la multe dintre lucrurile din ea te-ai gîndit și tu. Este clar: nu avem nevoie numai de filme bune, ci și de cărți bune despre ele.

» Alex. Leo Șerban, *De ce vedem filme. Et in Arcadia Cinema*, colecția „Ego. Publicistică”, Editura Polirom, 2006

SALUTĂRI DE LA PETRILA DE ION BARBU

ROCKIN' BY MYSELF

Dumitru UNGUREANU

Rubedenii & moșteniri

Vărul meu Gicu e băiat de țară, școlit profesional în oraș, împins către industrie de condițiile epocii '65-'70, nu de nevoia sa elementară. Muncitor onest, Gicu a rezistat greu în fabrică și-n apartament. Mereu pe drum, între orașul măcelărit de-o administrație incompetentă și satul natal părăsit de noroc, Gicu s-a întors „la brazdă” imediat după retrocedarea păminturilor, în '91. Doi copii ținși în facultăți, o nevastă fudulă care-și dezvoltase nebanuite abilități de excursionistă la Istanbul, părinții de îngrijit, inflația galopantă – acestea l-au împiedicat în anii '90 să-și cumpere unelte agricole și să devină fermier, pe măsura dorinței sale. Cînd nevasta l-a abandonat, fără să cînte măcar „eu mă duc, te părăsesc”, se părea că Gicu va capota sub datoriilor și sărăcie, singur în pat și-n apartament – copiii decolindu-i deja pe traiectorii personale. Nu s-a întîmplat așa. Trecut de 50 de ani, pensionar la restructurărilor masive de la începutul deceniului curent, bărbat sănătos, viguros, potent, a găsit o creștină pe măsură și e azi proprietar de pămînt, nu prosper, ci îndestulat. Vîrsta îl reține să intre în afaceri agricole pe calapod european. Și, desigur – dar n-o spune –, faptul că amîndoi copiii nu vor să audă de agricultură. „Deci vin pe-acasă pentru vreo halcă de carne gratis, un coș de ouă la Paște, o damigeană cu țuică, măcar că nu e nici unul bețiv ca părinții noștri!” – îmi zice vărul, și clipește îngăduitor.

Născut în 1949, Gicu n-a prins niciodată gustul muzicii rock. De ascultat, da, i-a răbdat urechea hărmălaia pe care-o puneam pe platanul pick-upului său, pe vremea cînd eu n-aveam astfel de aparat, dar cumpăram discuri Phoenix, Sfinx, Progresiv TM sau neuitatul EP Cream, Canned Heat, Rare Bird, spart de alt văr, într-o petrecere de pomină. În gașca noastră (da, copii, eram și noi „organizați” în gașcă,

și-aveam ca imn primele măsuri dintr-o arie a lui Moriconne, dar nu aia din deschiderea concertelor Metallica!), vărul Gicu era ciuca bății cu vorbe, ținta ironiilor, exemplul de „așa nul!”. El nu se supăra, nu contrazicea, nu discuta chestii de-astea neserioase – ce muzică e mai valoroasă, cine ai vrea să-ți cînte la nuntă, pe ce acorduri te-ai bucura să treci în lumea cealaltă... Gicu prefera clar și definitiv muzica populară. Românească, de bună seamă, fiindcă – vorba tatălui său – „asta e nația mea!”. Primise educația părintească fără să-și pună problema dacă e bună sau rea. Bătrînul se enerva pe muzica ascultată de mine și restul găștii și repeta o zisă de-a lui Anton Pann: „Cîntă-ți, măi frate române, cîntecele-n limba ta, și lasă-le pe cele străine să și te cînte ei în a lor!” (Acum îmi dau seama că n-am avut curiozitatea să verific dacă Pann a scris asemenea îndemn!). „Istețul cu un proverb” exprima un punct de vedere tolerant și – din perspectivă modernă – „corect politic”. Tatăl lui Gicu era neînduplecat: nu suferea nici pic rockul, nu pricepea nimic din piesele străine, fie ele rock-and-roll, blues, jazz, opere sau operete! („Ce crăoneală e asta? Stînge, naibii, prostii-ai!”)

Toleranța lui Gicu devenise proverbială. Aia față de nevasta călă (to)reață – absolut de poveste! De cite ori mă vizita, îi puneam Alexandru Mica. Interpretul teleormănean îl contrariază și azi, fiindcă nu seamănă cu nimic din ce se numește muzică populară. Cînd cîntă Mica, vărul meu face efort să nu plece, iar eu mă prefac interesat de alte chestii, nu de muzică. Mă distrez pe seama incapacității lui Gicu de a-și înțelege rădăcinile? Pesemne că am o doză de sadism puștesc, moștenirea anilor cînd făceam pe rockerul la marginea șanțului și pe țărăniolul în cluburile bucureștene, fără să știu că eram un punker... protocronic!

DJ pensionar caut solistă de vîrsta a treia

Bunica mea strîngea șorțuri. În debaraua albă din hol, în pungi bine legate, erau amestecate zeci de șorțuri și resturi de materiale. Mînceci, jumătăți de jupe, rochii tăiate, ca într-un bazar *old-fashioned* cu costume pe care îți le puteai imagina, cîndva, întregi și apretate.

Mihaela Michailov

E dimineață. Amorțea e zgîlțită. Trupurile încep încet, încet să se trezească, să păsească mocăit, încă moțînd. Mișcarea miște. Bătrînei sînt pe punctul de a intra într-o nouă zi. Se dau jos din paturi, merg șontic-șontic și mișună ticăit prin apartamentul plin ochi de obiecte, de mici nimiciri adunate habotnic o viață. Sertărașele existenței lor se deschid și din ele picură ațe, tablouri, blănuri, cirilge de rufe, haine prăfuite. Multe, multe, multe pentru că, cu cit ești mai bătrîn, cu atît te desparți mai greu de lucrurile iubite. De fabrica amintirilor tale despitte într-o saltea. Devii împăiat printre obiecte pe care nu le-ai arunca pentru nimic în lume. Printre granule de memorie vie care te localizează în timp și în spațiu. Cum să lași în urmă propriile tale urme? Tacturile, gulerile de vulpe, stropitoarea în formă de broscuță, plantele frumos alinate, eprubeta cu urină, caltaboșul și dulceața? Ca să nu uiți te transformi într-un obiectoman.

Fiecare colțor de scenă e umplut de simburile de acțiuni simultane

Spectacolul regizat de Alvis Hermanis, impecabil construit, cu un simț minuios al distribuției relațiilor cu obiectele, e o *detaliadă* care înșiră particule de *atunci*, de *cîndva*, de *acum ca demult*. Care ordonează într-o casă la comun viața unor omuleți girboviți, nostalgici, vitali, depănați de amintiri bătute în cuie pe pereți scoorjiți. Nici un cuvînt, doar șoapte, sticle, țuturi de carne prăjită, microfonia.

Fiecare pat cu obiectele aferente din jurul lui e o celulă a vîrstei a treia, o ramă pusă la păstrare într-un apartament în care intimitatea e a nimănui și a tuturor. Camere

într-o cameră-tunel, care dă pe-afară de attea lucruri îndesate, decorul din *Viață lungă* e un fel de cimitir viu. Cînd îl vezi *plin de plin*, ai o primă senzație de prea mare înghesuială ca și cum ai fi într-un autobuz în care pasagerii se lipeșc unii de alții. Numai că această aglomerare e perfect ținută sub control și fiecare obiect e exemplar folosit, e extrem de bine locuit, animat, personalizat. Performativitatea obiectelor, orchestrația lor presupun un tip de interacțiune totală. Obiectele se întrepătrund, își răspund, corespund de la baie la bucătărie. Oala și frînghia de rufe, dulceața și pipitul sînt doar cîteva link-uri dintr-o cameră lungă ca un vagon în cea mai lungă dintre vîrstele posibile. Hermanis reușește să facă să se audă atît de multe detalii fără să fie rostit nici un cuvînt, într-o tăcere spartă doar de orga bătrînului DJ, cu cei mai imobili și hipnotici ochi pe care i-am văzut vreodată.

Gestul naște o lume dezvoltată ca un film cu cadre bătrîne, mocăite, cu vîrșnici înduioșători care se mișcă exact ca niște gîndăci printre obiectele lor minuscule, printre mirosuri și sunete. Obiectul e prelungirea corpurilor înșurubate în bătrînețe, e tubul prin care respiră colecționarii unui timp pe ducă. Spectacolul regizat de Hermanis teatralizează exact corpus-ul experiențelor umane care circula între obiecte și spectatorii *performance*-ului bătrînești atît de dinamice în inevitabila ei moleșală. Obiectele devin autentice pentru că ele semnalizează lumi esențiale subiective, întregi și rotunde, capsule purtătoare de univers ieșit parcă din orice timp. Obiectul este, în primul rînd, „nucleu unitar de experiențe”, după cum susține și Corrado Maltese în *Mesaj și obiect artistic* (Meridiane, București, 1976).

Fiecare colțor de scenă e umplut de simburile de acțiuni simultane. Fiecare mișcare intră în fibra obiectelor. Din de-

talii infinitezimale e construită antecamera morții, nostalgic-hilară. Bătrîni fac suporturi de luminări din prezervative, se ating cu degetele noduroase, se sprijină unii pe alții, se seduc.

Una dintre bătrîne își scoate haina de blană dintr-un sac de plastic, o mîngie ca pe un copil, soarbe alcoolul dintr-o bomboană, după care o dă vecinului, și trage la măsca de stînge.

Actorii au o capacitate uluitoare de a-și contorsiona corpul

Hermanis e un regizor obsedat de conspirația detaliilor, care lucrează cu fotograme gestuale. Înfige ace fine în grotescul, candoarea și tristețea unor pensionari care te acroșează și te țin cu ochii holbați la tot ce fac. Drumul de la mină la obiect, apucarea lui, dezechilibrul, mișcările voit „sughitate”, toate sînt teatral explorate. Actorii magnetici ai lui Hermanis au o capacitate uluitoare de a-și contorsiona corpul, de a fi din același aluat cu obiectele pe care le ating. Bătrînei – înnebunesci cînd vezi, la sfîrșitul spectacolului, că toate rolurile sînt jucate de tineri – se sărută, își fac cu ochiul, cîntă și dansează. *Love is deeper than age*.

Viață lungă e un spectacol ca un goblen în care fiecare minigest, perfect armonizat cu celelalte, compune o vîrstă-tren de cursă lungă. E un spectacol cu o forță vizuală extrasă din polenul obiectelor mișcătoare. *Joi.megajoy* al lui Afrim îi e frate geamăn.

E noapte. Cu o păpușică în brațe și un ursuleț pe pernă, bătrîni adorm.

Miine începe o nouă zi dintr-o *lungă de lungă* viață.

Teatrul Nou din Riga, Letonia, *Viață lungă*, spectacol non-verbal. Cu: Guna Zarina, Baiba Broka, Kaspars Znotiņš, Girts Krūmiņš, Vilis Daudziņš. Regia: Alvis Hermanis. Scenografia: Monika Pormale. Light design: Oskars Plataiskalns.

Am aruncat Suplimentul de cultură în aer!

SUPLIMENTUL DE CULTURĂ SE ASCULTĂ PE:

www.supliment. polirom.ro/radio.aspx

O emisiune de George Onofrei și Anca Baraboi

Kaspars Znotiņš și Guna Zarina în *Viață lungă*

Probabil cele mai cunoscute imagini transmise în timpul știrilor despre masacrul de la Universitatea din Virginia îi aparțin unui tânăr de 23 de ani, pe nume Jamal. Filmulețul, surprins cu un telefon mobil și difuzat la nesfârșit de CNN, a determinat întreaga lume să vorbească despre un alt fel de jurnalism: „jurnalismul cetățesc”.

Mădălina Cocea

După 11 septembrie 2001, lumea a început să caute știrile pe Internet, pentru că simțeau că marile posturi de televiziune nu spun întregul adevăr. În iulie 2005, odată cu atacurile din metroul londonez, cele mai importante contribuții sub formă de fotografii și mărturii au venit din partea celor care erau la fața locului: BBC și-a dat atunci seama de valoarea informațiilor primite de la marțori și a realizat o pagină specială în care cititorii erau îndemnați să trimită mărturiile, contribuții foto și video.

Luna trecută, la Universitatea Tehnică Virginia, un student a împușcat 32 de studenți și profesori, în cel mai sîngeros atac de acest gen din Statele Unite ale Americii. Dar pentru prima dată în cazul unui eveniment atât de tragic, în aceea zi și în cele care au urmat, lumea a stat cu ochii nu doar pe canalele principale de știri, ci și pe cele netraditionale: bloguri, pagini personale ale studenților, forumuri, site-uri pe care se găseau fotografii sau filme surprinse cu telefonul mobil. Cea mai emoționantă poveste le aparține studenților de la cursul de jurnalism care s-au baricadat în clasă și au început să posteze articole pe Internet despre ce se întimpla lângă ei.

I-Reporter pentru CNN

Pe buzele tuturor a pluit expresia „jurnalism cetățesc”, un termen rezervat pînă acum specialiștilor în domeniul media sau al Internetului. Gîndit de obicei într-o cheie diferită decît jurnalismul tradițional, cel cetățesc este practicat de persoane fără o pregătire specială, care colectează și transmit informații prin intermediul Internetului. Poate fi vorba de o fotografie a unui eveniment

Jurnalismul cetățesc. Informația la persoana I

la care a asistat cineva, de o mărturie scrisă pe blog, de un filmuleț surprins cu telefonul mobil și postat pe YouTube. Autorii se transformă în „jurnaliști” pentru că își prezintă informațiile în fața unei audiențe globale: milioanele de oameni conectați la Internet.

Așa a fost și cazul lui Jamal Albauhouthi, un student din campusul Virginia care a surprins pe telefonul mobil un schimb de împușcături între polițiști și agresor și care a fugit după forțele de ordine pentru a filma mai bine. Filmul a fost preluat de CNN și difuzat într-o secțiune specială dedicată contribuțiilor foto și video telespectatorilor: „I-Reporter”. La câteva ore, fusese deja văzut de peste un milion de persoane.

12.000 de fotografii, 1 reportaj

Jamal nu a fost însă singurul care a surprins imagini din ziua respectivă. Alte zeci de tineri au trimis fotografii sau filme spre diverse site-uri și au lăsat informații pe paginile personale pentru cei dragi

sau pentru cei care încercau să afle ceea ce se întimpla. Astfel, din sute de bucățele de informație, s-a putut forma puzzle-ul unei zile de coșmar.

Iar aceasta este una dintre principalele caracteristici ale mult-discutatului jurnalism cetățesc: informația nu aparține unei singure persoane, ci reprezintă, de cele mai multe ori, rezultatul unui efort colectiv. De exemplu, pe Flickr sînt aproape 12.000 de fotografii cu eticheta „Virginia Tech” – cele mai interesante, deși au fost postate de peste o sută de persoane diferite, formează un foto-reportaj coerent și emoționant al acelor zile, fără a fi editat de nimeni.

Astfel, dincolo de posibilitatea tehnică de a se adresa unui public, jurnalismul cetățesc mai are la bază și ideea că jurnaliștii de profesie nu sînt singurii deținători ai adevărului: printre cei care se uită la televizor sau citesc știrea într-un ziar vor exista mereu persoane care vor ști mai mult decît reporterul despre un anumit subiect. Iar prin contribuțiile acestora, apoi ale altora, informația devine din ce în ce mai complexă.

ANTI-GLOBALIZAREA A REINVENTAT MEDIA

Începuturile jurnalismului cetățesc sînt legate de apariția, în anul 1999, a unui site de informații alternative pentru cei care făceau parte din mișcarea anti-globalizare: Indymedia. Conștienți că pe marile canale de televiziune nu ar fi avut parte decît de imagini de cîteva secunde de la un protest împotriva OMC, activiștii și-au creat propriul site cu informații, fotografii și înregistrări video. Apariția blogurilor, apoi a site-urilor care publică știri ale jurnaliștilor amatori a făcut ca fenomenul să aibă din ce în ce mai multă amploare. Învățînd lecția celor mai ample tragedii ale ultimilor ani, canalele

tradiționale de media au ales să ia în considerare ceea ce au de spus cititorii lor, cerîndu-le în mod activ contribuțiile (texte, fotografii, înregistrări video): BBC, CNN, NBC și chiar TVR 2 în România realizează emisiuni sau materiale media cu ajutorul audienței. Și dacă pînă nu demult termenul de „jurnalism cetățesc” îi deranja pe majoritatea jurnaliștilor cu state vechi, comentarii fenomenului media spun că, după relatările de la Universitatea Virginia, ziarele și televiziunile nu vor avea altă alegere decît să îi ia în considerare și pe jurnaliștii-cetățeni. Fără să mai aștepte viitoarea tragedie.

THE BEST OF
JAZZ
LIVE

muzica de la A la ZZ

DEE DEE BRIDGEWATER
DIDER LOCKWOOD
ENRICO RAVA
ARCHIE SHEPP
CHICO FREEMAN / JULIO BARRERO
ZBIGNIEW NAMYSLOWSKI
VIENNA ART ORCHESTRA

SIBIU
JAZZ
FESTIVAL

5-13 MAI
2007
EDITIA 37

Suplimentul CULTURA
Evenimentul CAPITAL
ZHEI NOPTI
SAPTESERI
PLAYBOY
MEZZO
SIGRETE
HotNews

„Aș face orice în m

Cosmin Bumbuț e peste tot. Mai bine spus, fotografiile sale. Fie că deschideți revistele de fashion sau vă uitați la panouri, fie că răsfoiți albume autohtone sau internaționale, Bumbuț este deja un brand românesc în materie de foto. Are un album de artă care a luat premiul Asociației Editorilor Români (AER) în 2003, a avut numeroase expoziții individuale și colective în țară și în străinătate, iar în competițiile internaționale a obținut premii pentru care s-au bătut fotografi celebri.

Interviu realizat de
Smara Voicu

Ai încercat să faci alte două facultăți înainte să absolvi ATF-ul (secția imagine), pe care însă le-ai abandonat. Una dintre acestea era chiar Facultatea de Mine din Baia Mare. Ce „ieșeai” de acolo?

De-acolo aș fi ieșit inginer miner. Apoi, am făcut Facultatea de Jurnalism aici, în București, la o universitate particulară. Nu le-am terminat pentru că n-a fost să le termin. La cea de Mine, mi-am dat seama în anul al III-lea, când învățam pentru un examen, că nu mă interesează nimic din ceea ce se făcea acolo. Așa că a doua zi am vorbit cu mama. I-am zis: „Mamă, mă las de școală, te superi?”. Și nu s-a supărat. Pentru asta îi sînt veșnic îndatorat. I-am zis că vreau să plec la oraș (în București, n.r.) ca să fac fotografie, fotografie de presă, mă rog, nu eram eu chiar att de hotărât. Și am fost angajat în timpul facultății la ziarul „Azi”. Și mi-ai dat seama că nici fotografia de presă de pe vremea aia nu mă interesa.

De ce? Ce te nemulțumea?

Pentru că mă trimiteau în niște locuri care mi se păreau nesemnificative, adică mereu odată ce apăreau în ziare, nu mai aveau nici o importanță peste o lună. Făceam practic o fotografie foarte perisabilă. De exemplu, l-am fotografiat pe Petre Roman introducînd bilețelul la Referendumul pentru Constituție. Am stat șase luni reporter la ziarul lor, apoi mi-am dat seama că nu-mi place ce fac. Din nefericire, „pe vremea mea” fotografia de presă nu semăna deloc cu ce reprezintă ea astăzi. Pe cînd acum mi-ar plăcea să mă reintorc la asta, să fiu fotograf de presă pentru

un ziar care publică reportaje ample, a-lcă spații documentarelor.

Și ce te-ar opri acum?

Nu mai pot acum, clar. Nu mai am timp. În plus, sînt foarte mulți fotografi tineri care put de talent. De fapt, cred că m-am și blazat.

Erai deja hotărît să faci fotografie cînd te-ai angajat la „Azi”?

Păi, da, am plecat din Baia Mare tocmai ca să fac fotografie. Îmi doream să ajung la un nivel profesionist și nu știam unde să merg. Cu hotărîtul a fost foarte simplu. Prietenul meu, Silviu, care a rămas în Baia Mare și care-mi era coleg de facultate, a venit dintr-o vacanță de la mare cu niște poze cu el și iubita lui și mi s-au părut altfel decît fotografiile de vacanță din ciclul „Cu Familia”. Și așa, dintr-o joacă, dintr-o plictisală, am zis că pot și eu să văd altfel, așa cum văzuse el lucrurile în fotografiile alea. Cam așa a început, dintr-o glumă, dintr-o timpenie.

Ai început cu „Dilema”. Cum de-ai mers la ei?

Față de ziarele care existau pe vremea aia, în '93, „Dilema” era singura care publica fotografii de calitate și care nu era neapărat legată de tematica articolului respectiv. Am văzut niște eseuri acolo și mi-am zis: „Uuuu, ce frumos!”, plus că era primul ziar din România care avea – cum, de altfel, are și acum – o fotografie pe toată coperta. Și m-am gîndit că aș fi mîndru să public fotografii la ei. Am luat sub braț ce poze aveam atunci și m-am

duș direct în redacție, lor le-au plăcut, așa că am rămas. Am cunoscut foarte mulți oameni după aceea, care știau de mine din „Dilema”.

Apare în CV-ul tău tabăra de anul trecut de la Roșia Montana. Cum vezi tu dezvoltarea proiectelor artistice cu miză socială?

Cînd a trebuit să mergem acolo nu știam nimic din ce va fi la Roșia Montana. Au zisem multe păreri și știam că o să fie ciudat. Și ciudat a și fost. Făcînd fotografii în localitate, toată lumea ne întreba dacă sîntem pro sau contra, neutri nici n-ar fi conceput c-am putea fi, trebuia să ai o poziție fermă. Eu nu sînt pro sau contra nici acum. Petrecînd o săptămînă la Roșia și vorbind cu oameni și de-o parte și de cealaltă, nu poți să ai o opinie clară. Chiar documentîndu-mă apoi suplimentar, cîtînd și numărul din „Dilema Veche” referitor la Roșia Montana, unde existau iarăși păreri pro și contra, am rămas tot așa: în coadă de pește.

Deci tu nu ți-ai propus ceva anume la Roșia Montana, nu a fost un proiect personal?

Nu, grupul „7 zile” a fost invitat să-și țină tabăra de primăvară din 2006 acolo. Cu „7 zile” am făcut proiecte timp de șapte ani în Maramureș, stăteam șase zile și în a șaptea expuneam ce-am lucrat. Ei bine, ne-am săturat de lucrurile alea, apoi am încercat Victoria, iar anul trecut am mers la Roșia Montana.

La sfîrșitul lui 2002 a apărut Transit, un album foto personal care în anul următor a primit Premiul AER pentru album de artă. În ce perioadă au fost făcute fotografiile?

Fotografiile au fost făcute în decembrie 1996, înainte de Crăciun. Eram student și mergeam mult la Baia Mare cu trenul, în vacanțe. În perioada aceea au fost făcute, știu că era o vacanță studentească. Ele nu sînt deloc prelucrate, tot ce pare prelucrat e aburul caracteristic CFR-ului de pe vremea aceea – nu știu cum mai e acum, dar atunci așa era.

Deși ai tot avut de-a lungul vremii foarte multe proiecte de fotografie artistică, se spune despre tine că ești un fotograf comercial...

Din fotografia comercială îmi câștig existența. Încerc să fac proiecte bune și cu fotografia comercială. De cele mai multe ori nu se poate însă, pentru că ești destul de mult condiționat. Eu mă bucur că fac fotografie, punct. Se spune că fotografia pură este cea făcută de amatori, cea care nu are nici un scop, pe care nu vrei s-o vinzi, nu vrei s-o expui.

Tot așa cum spun unii dintre scriitorii că nu se gîndesc la un public atunci cînd scriu?

Exact, dar nici unul dintre cei care susțin asta nu este sincer. În fotografie, în mo-

© Foto: Cătălin Mihrea

mentul în care te gîndești că mergi undeva cu lucrările tale, că le expui în galerii publice sau private, deja începi să faci un compromis. Iar fotografia comercială este ea însăși un compromis.

În ce sens?

În sensul că lucrezi după un concept, mare parte din ce faci nu-ți aparține, nu e creația ta, tu ești mai mult un executant. De exemplu, ai de fotografiat trei oameni care stau la plajă și meritul tău acolo e strict profesional, că nu dai rateuri și că faci un lucru mai bun decît alții. Și nu mi-e jenă că fac și fotografie comercială, și fotografie artistică; eu mă bucur pur și simplu pentru că fac fotografie și că declanșez aparatul. Iar bucuria vine din faptul că mă caută lumea, mă sună și îmi cere colaborarea. Pentru mine, o astfel de satisfacție este destul de mare.

Te inspiră arta plastică? Cum vezi legătura dintre fotografie și celelalte arte gîndindu-te la artiștii plastici și fotografi actuali din România?

Nu cred că sînt legat sau impulsivat cumva de arta plastică din România, probabil sînt marcat de albumele de pictură pe care le-am văzut și de cărțile pe care am fost nevoit să le știu atunci cînd am dat admiterea la ATF. De fapt, cred că cinematograful m-a inspirat mai mult decît arta plastică.

Ce regizori sau filme te-au inspirat?

Multe filme. Pot să-ți spun primele două filme pe care le țin foarte bine minte, filme

„CÎND TRĂGEAM PE FILM ERA MAI FRUMOS”

Cum te-a ajutat/ sau nu apariția digitalului?

Mi-a făcut viața mai grea. Muncesc mai mult acum, trebuie să descarc, să aleg, să procesez și toată lumea vrea fotografiile azi sau a doua zi. Cînd trăgeam pe film era mai frumos, duceam filmul la studio, luam pozele în trei zile, acum muncesc mai mult nefăcînd practic mai multă fotografie, ci împachetînd și livrînd produsul.

Unii fotografi spun că e cu totul altă senzație atunci cînd tragi pe film, că se simte altfel decît atunci cînd folosești un aparat digital. Și pentru tine este la fel?

Cu siguranță. Încă mai trag pe film, e ceva aproape inexplicabil, trebuie să simți asta, ai senzația că faci ceva mai serios, te responsabilizează. Faptul că la digital vezi și poți controla tot timpul ce faci te ajută, dar te și incurcă pentru că ratezi multe imagini și fracțiuni de secundă. În plus, imaginea pe film arată altfel, nu arată mai bine, arată chiar mai rău, dar parcă are mai mult sentiment, nu știu, altfel se imprimă imaginea în granula de argint și altfel într-un senzor digital.

Dar nu poți să nu te uiți pe ecran după ce faci fotografia?

Ba poți, dar nu reziști pentru că ești curios, vrei să vezi dacă a clipt sau dacă s-a mișcat, și acolo, cu ochii în ecran, ai ratat două poze bune. Eu încerc să nu mă uit pe ecran, dar nu prea reușesc.

© Foto: Cătălin Mihrea

materie de foto“

„FOTOGRAFIA
CONTEMPORANĂ
ROMÂNEASCĂ ARE
NIȘTE LIPSURI“

Există vreo diferență între fotografia contemporană românească și cea europeană/ internațională?

Odată cu apariția Internetului, toată lumea are acces la toată lumea, cum ar veni, cert e că fotografia contemporană românească are niște lipsuri, a pierdut startul pe fondul represiei comuniste. Și-a mai dat drumul de curînd, de cînd cu apariția digitalului. Fotografia occidentală este mai evoluată, are niște ani în plus de libertate de exprimare față de noi. Caut fotografie de reportaj din perioada comunismului și efectiv nu găsesc decît peisaje idioate cu soare și căpițe și drumuri iluminate, nu găsesc o fotografie cinstită. Toți au lăsat o fotografie de salon, genul cu care nu mă împac deloc.

Și chiar n-ai găsit nici un fotograf care să facă fotografie comunistă digerabilă?

Recent, l-am descoperit pe Andrei Pandele, care a fotografiat tragicomic cozi la alimente, cozi la manifestări de 23 August, lucruri care mie acum mi se par foarte valoroase și pe care nu le-am găsit la alți fotografi din perioada comunistă.

De ce are nevoie un tînar care vrea să facă fotografie?

Ambiție și timp liber. Atît. Nici măcar talent nu trebuie să ai. Să fie un bun executant și să fie oamenii siguri pe el, să știe lumea că nu ratează, pentru că o ședință foto costă, mai ales în publicitate.

» Caut fotografie de reportaj din perioada comunismului și efectiv nu găsesc decît peisaje idioate cu soare și căpițe și drumuri iluminate, nu găsesc o fotografie cinstită. Toți au lăsat o fotografie de salon, genul cu care nu mă împac deloc.

văzute la Cinemateca prin '90. Văzîndu-le, mi-am dat seama că exista un tip acolo care filmează, care face fotografii în mișcare. Vorbesc acum despre *Călăuza* lui Tarkovski și *Apocalypse Now*. Pînă să văd *Apocalypse Now*, urmăream într-un film povestea, personajele; după ce am văzut filmul ăsta, am avut o revelație, mi-am spus, „wow, uite ce imagine”. Acum nu mai urmăresc povestea așa mult cît imaginea și ce se-ntîmplă cu camera.

Anul trecut ai primit primele două premii și 12 mențiuni la cea de-a patra ediție a uneia dintre cele mai importante competiții de fotografie din lume – International Photography Award. În ce măsură a contat asta pentru tine?

Anul trecut mi-am propus să particip la niște concursuri. Premiile astea m-au ajutat pentru că simțeam că am nevoie de o confirmare internațională, practic voiam să văd unde mă situez în afară. A contat pentru că am concurat cu mari fotografi internaționali care erau obișnuți ai unei astfel de competiții. Erau unii care-mi plăceau mult și care nu luau cine știe ce premii și-atunci asta m-a incitat, m-am gîndit ca așa vrea să văd și eu cam pe unde mă situez în raport cu ei. Unii dintre aceștia fac fotografie de reportaj, așa cum așa vrea și eu.

De unde nevoia asta de confirmare internațională avînd în vedere că tu ai avut multe expoziții în străinătate?

O expoziție este cu totul altceva decît o competiție, un concurs de fotografie. La

o expoziție, vine niște lume, se uită pe perete la tine, zice da, foarte frumos și eventual mai și cumpără. La un concurs internațional ai o expunere mult mai mare.

Ai avut expoziții personale în Amsterdam, Berlin, Ungaria, New York, Olanda, expoziții colective în Belgia, Franța șamd și, de asemenea, foarte multe în România. Spune-mi în ce fel diferă percepția, modul de receptare, atitudinea criticilor, a vizitatorilor din străinătate față de a celor din România?

Eu sînt anti-social, deci nu prea stau printre oameni să observ lucruri. De exemplu, la New York, în 2000, aveau un sistem ciudat. Deschiderea expoziției era spre sfîrșitul perioadei de expunere în galeria particulară. Fotografiile erau expuse, înrîmate și puse pe pereți, dar au avut openingul după trei săptămîni. Am stat trei săptămîni la New York pentru că a trebuit să merg cu fotografiile, să le pun, să le aranjez și openingul a fost în ultima mea seară de stat acolo. În trei săptămîni mi se cam acrise de New York și nu mai aveam chef de nici o chermезă, de nici un schimb de cărți de vizită. Deci expoziția mi-a folosit, dar nu și întîlnirile de-acolo, de fapt, n-am profitat eu de ele. Bine, după ce am plecat, am aflat că Gabriel Byrne a cumpărat două fotografii din seria *Transit*. Eu tocmai îl văzusem în *Suspecți de serviciu* și-mi plăcuse atît de mult, încît faptul că el fusese cumpărătorul mă bucurase mai mult decît că se vînduseră două fotografii.

Cît au costat? Poți să ne spui asta?

Da, fiecare imagine costa în jur de patru sute de dolari, asta în 2000.

Cum te-ai gîndit să faci proiectul cu *Inchisoarea din Aiud*? Cum ai convins deținuții să-ți pozeze?

Greu și nu cred că mă ține să continui proiectul. N-am avut idee cît am avut șansă. Văzînd *Transitul*, purtătoarea de cuvînt a Administrației Penitenciarelor a luat legătura cu mine prin redacția revistei „Tabu” și m-a întreat dacă nu doresc acces în închisorile din România. Am zis ok, dar am vrut să văd cîteva ca să-mi fac o idee. Am văzut trei închisori – Gherla, Aiud și Satu Mare. Am ales Aiudul, pentru că mi s-a părut o închisoare veche, interesantă.

Pe deținuții i-am convins să pozeze arătîndu-le poze. Cel puțin a doua oară, cînd le-am dus poze cu ei înșiși, au fost foarte deschiși. Dacă-ăș mai merge acum acolo, aș fi ca un cîine cu un clopoțel în coadă, se strigă deja după mine și nu mai pot să fac fotografia pe care-aș vrea s-o fac, nu mai pot să fiu discret pentru că vauiește închisoarea c-am venit.

La început mă plimbam din cameră-n cameră și-i alegeam, tu, tu, tu, n-am stat să mă gîndesc pe ce criterii, era o chestie de moment, de scîlpire, dar cîteodată trebuia să trag o încăpere întreagă pentru că era o presiune foarte mare și dacă ti fotografiam prea mult individual, ceilalți se enervau, injurau.

Ai face lucruri care nu te reprezintă în materie de fotografie?

Cred că aș fi dispus să fac aproape orice în materie de foto, și, dacă e ceva nou pentru mine, cu atît mai mult m-ar tenta să încerc. Cui să nu fac poze, nu știu cui, președintelui poate. Pentru mine e o bucurie să declanșez aparatul și să mă concentrez pentru ca fotografia să iasă bine.

Spune-mi, ai luat sau ai lua oameni de pe stradă să-i pozezi?

Aș lua, dar mi-e jenă să intru în contact cu oamenii pe stradă. Îmi trebuia odată un model, un tip pentru un proiect, și văzusem unul în metrou care mi se părea că s-ar fi potrivit, însă mi-a fost jenă să-l abordez, să nu cumva să creadă că vreau să-l agăț. Mai vād pe stradă tipe care mi se par expresive și cu care mi-aș dori să lucrez, dar ce să fac, să mă duc să le zic: „Auzi, eu sînt fotograf, nu vrei să faci niște poze pentru mine?” – pune-te-n locul lor.

Oameni de pe stradă fotografiez foarte mulți pentru revista „Tabu”, dar mi-i aduc ei. Tot felul de oameni – care se iubesc, care nu se iubesc, ei au tot felul de dosare tematice și mi-e foarte drag să-i fotografiez.

Îmi doresc mult să am proiecte personale, însă, din păcate, acum nu prea mai am timp, am multe chestii comerciale și la cerere. Uite, aseară am făcut cîteva poze personale băiatului meu de 5 ani îmbrăcat în Zorro.

PALINDROMAN

Serban FOARȚĂ

Roșul ușor e rozul iluzor

(Continuare din numărul trecut)

— Afirmati în paragraful anterior, îi spuse Nora profului Vasile, că dați impresia că-l combați, în jurnal, pe Julius Evola... Cum comentați?

— Vreți să vă dau un soi de interviu, zîmbi Vasile Elisav.

— Un interviu, un... intermort, ce vă convine, recuse Carmen la un ieftin calambur.

— Pentru că vă văd inteligente pe-amîndouă, Nora Aron & Carmen Carpen, am să vă explic numaidecît. Ei bine, fetelor, eu dau impresia falsă că-l combat pe Evola, ca autor al unei cărți faimoase, anume *Metafisica del Sesso*, în favoarea unei alte cărți faimoase, anume *Physique de l'Amour*, de unul Remy de Gourmont...

— Remy e suficient, fredonă Carmen, intonînd sunetul secund și terț al balnealei game do major.

— Muzical nume, fu și Nora de acord.

— Nu tot pe-atîta, însă, de sonor ca Klinkenberg, adăugă Vasile.

— Vreți să spuneați: *de clinchetitor*, îl corectă, în treacăt, Nora; ca să adauge, și ea, după o pauză:

— Muzical, sonor, clinchetitor, i proci, i proci; numai că mie-mi amintește, mai cu seamă, *rummy*-ul (se pronunță *romil*), adică acel joc de societate cu cărți sau cu plăcuțe prismatice de piatră, de lemn etc., marcate cu cifre colorate felurite, pe care-l juca simbata spre seară pînă la miezul nopții bunică-mea cu prietenele ei.

— Plăcuțele puteau să fie și de fildeș, de bronz, de os obișnuit, de plexiglas, în care caz, firește, mica plăcă era vopsită pe revers, continuă Carmen.

— E ceea, în propria-mi definiție se subînțelege, zise Nora, pe litere și înțepată, prin *e-t-c-ul* ce urmează după *lemn*.

— „Oh, lucrurile cum vorbesc/ Și-n pace nu vor să te lase/ Lemn, catifea, bronz sau mătase...”, rondeliză Vasile Elisav.

— Bunică-mea avea un *rummy* de catifea albastră, și altul de mătase...

— Cu ape vișinii ca gușa de porumbel, zise Vasile.

— De unde știți, făcu mirată Nora.

— Chiar tu mi-ai spus-o cînd, de plictiseală, am vrut să facem amîndoi o piatră, și regretam că nu avem, la masă, cel puțin un partener în plus.

— Mi-am zăuitat, zise, prostindu-se, aceasta.

— Nu înțeleg un lucru, zise Carmen: cum poate fi un *rummy* de catifea sau de mătase, cînd plăcuțele-i trebuie să fie rigide, inflexibile ca piatră, ca lemnul, ca fildeșul, ca osul, ca plexiglasul, fie el și transparent.

— Cînd spun, explică Nora, un *rummy* de catifea albastră și altul de mătase...

— Cu ape vișinii ca gușa de porumbel, o completă Vasile.

— Ei, da, cu ape vișinii, continuă Nora, nu mă refer, draga mea Carmen, la un substituit inadecuat al pietrei, lemnului, ivoriului *e-t-c*, ci la faptul că plăcuțele de *rummy* erau, pe verso, căptușite cu catifea albastră sau cu mătase, mai exact: cu moar...

— Cu ape vișinii, ca gușa...

— De porumbel, îl interrupse Carmen pe Vasile, adăugînd: în felul sfintelor icoane vechi, sau al iconițelor mai noi, ferecate-n aur sau argint.

— Data viitoare, zise Vasile Elisav, uitînd că-i într-o casă, nu în clasă, vom aborda mai *in extenso*, mai pe larg, problema Evola-Gourmont.

(Continuarea în numărul următor)

Lorgean – un teritoriu nou al prozei contemporane

Recunosc, mi-a rămas în minte o frază găsită pe Net, o frază care se referă la cartea lui Jean-Lorin Sterian. Iat-o: „Desi am mentionat si eu de carte la mine pe blog, sint destul de în dubii în ceea ce privește veleitatea eseistică ale lui JL Sterian”. Sigur că autorul n-are nici o vină că un cititor zice că „a menționat de carte” sau că e „în dubii în ce privește veleitatea”, dar exprimarea e cît se poate de relevantă pentru pretențiile agramate care plutesc în multe din aceste zone trendy electronice ale datului cu părerea despre cărți și subiecte culturale în general. Iar acestei zone trendy – sau fals trendy – îi este tributară, cel puțin prin aranjamentul voit de autor, și cartea despre care discutăm. Adică: e o carte care s-a născut dintr-un blog – puteți vedea pasaje întregi pe blog-ul lui Jean-Lorin Sterian –, e o carte care s-a lansat la o emisiune de televiziune, autorul e prezentat ca jurnalist monden și ca absolvent de facultate particulară „Spiru Haret” (aici iarăși trebuie să recunosc că am și eu „dubii în ceea ce privește veleitatea” universitară a unor astfel de instituții)... Nici fotografia de pe copertă cu bărbat-țînăr-fumînd-plictisit-de-viață-ușor-high-piept-păros-la-vedere nu e de natură să mă facă să-mi las dubiile la o parte...

Luminița Marcu

Și totuși... Am citit Lorgean și iată ce am găsit.

În primul rînd, o voce. Dacă această formulă a jurnalului online în care se deversează toate micile mizerii ale vieții cotidiene metropolitane poate avea o relevanță literară, aceasta trebuie să vină în primul rînd dintr-o voce. Dacă vocea blog-istului, să zicem, e interesantă, haioasă, inteligentă, auto-ironică, dacă știe să creeze senzația de sinceritate și autentic, atunci textul e interesant, atunci cartea merită efortul. Și pot să spun, cu toată sinceritatea mea de cititor care n-are blog, că vocea din *Lorgean* e cît se poate de *catchy*. Acest narator povestește despre fosta lui iubită, despre cum și-a pierdut casa în care-și investise toți banii, despre sms-ul pe care i-l-a scris aceasta („mă bucur că ești în mizerie”), despre singurătatea teribilă dintr-o cameră închiriată în centrul Bucureștiului („Era primăvara și mă ciocneam de pereții apartamentului ca o bilă de biliard”), despre oamenii din cluburi („Poate că acești oameni erau superficiali, dar erau frumoși”), despre un amor româno-elvețian, despre o evadare în deșert, în Maroc. Ironizează astfel visele compensatorii ale oricărui angajat și se auto-ironizează. Cel mai mare merit al acestui tip de atitudine este că, deși aceste mici povești metropolitane trăiesc și se hrănesc din propriul lor glamour („Dacă Brett Easton Ellis ar fi fost român, și-ar fi plăsat romanul care l-a făcut celebru în acest mediu”), niciodată cel

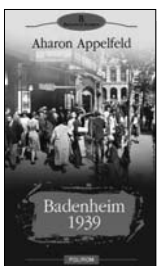
care le povestește nu este prins sau fascinat cu adevărat de această lume, căreia îi vede întotdeauna lipsa de substanță, comicul, deșertăciunea. Deși un asemenea cuvînt, „deșertăciune”, ar fi, desigur, cum nu se poate mai ne-cool într-un mediu de oameni perfecți din punct de vedere vestimentar, „o comunitate electro-hippy pașnică, ferchezuită și obsedată de *out-lit*”, totuși acesta este jocul: permanenta pendulare între *destroy* și anxietate, între frumusețe și gol. Este rețeta perfectă, rareori încercată pînă acum în proza contemporană românească, a alienării din miezul cel mai lucios al vieții metropolitane contemporane.

Un text cu fragmente nu o dată extrem de bine scris

Vedeta absolută a acestei cărți – iarăși o noutate foarte așteptată și cerută de editorii din străinătate, de pildă – este orașul. Nu un oraș simbolic, nu o metaforă citadină, ci pur și simplu Bucureștiul, cu nume de străzi și cafenele, cu cluburile reale, cu patiserii și fast-food-uri, cu veșnica problemă imobiliară, cu mizeria, dar și cu o poezie suavă, aproape interbelică, însă filtrată de cea mai contemporană dintre sensibilități: „Alexandru Donici e o străduță liniștită, nu foarte circulantă, pe care o folosesc uneori cînd vreau să evit Maria Rosetti, care leagă direct Bulevardul Magheru de Calea Moșilor. Vara, sînt scoase cîteva mese pe trotuar și e o plăcere să-ți petreci seara alături de prietenii, cu o bere în față. Pentru că aici prețurile sînt mari, preferam să mîncînc la rotiseria Interbelique, căreia, amuzînd-o pe Mădălina, eu îi spuneam bistro, pentru că mi se părea

SEMNAL

Aharon Appelfeld, *Badenheim 1939*, traducere din limba engleză de Antoaneta Ralian, colecția „Biblioteca Polirom”, Editura Polirom, 200 de pagini, 17,95 lei

Acțiunea romanului este plasată în pragul celui de-al Doilea Război Mondial. În primăvara anului 1939, orașul austriac Badenheim este invadat, ca de obicei, de turiștii burghezi veniți la festivalul anual organizat de doctorul Pappenheim, un ins cu înclinații artistice dintre cele mai excentrice. Localnicii – un farmacist și soția sa bolnavă, cele două prostituate ale orașului, un cofetar mereu indignat – se pregătesc pentru mulțimea de vizitatori, cînd, din senin, apare un „Departament al Asanării” care începe să facă inspecții și liste lungi de nume. În scurt timp, nimeni, fie turist, fie localnic, nu mai poate părăsi orașul. Totuși, atmosfera de vacanță se păstrează, pe fundalul bizar al festivalului, iar viața orașelului dobîndește un aspect suprarrealist, ca într-un joc de societate – o societate amenințată să dispară fără urmă.

Vasile Ernu, *Născut în URSS*, ediția a II-a, conține CD, postfață de Sorin Antohi, colecția „Ego-grafii”, Editura Polirom, 272 de pagini, 29,95 lei

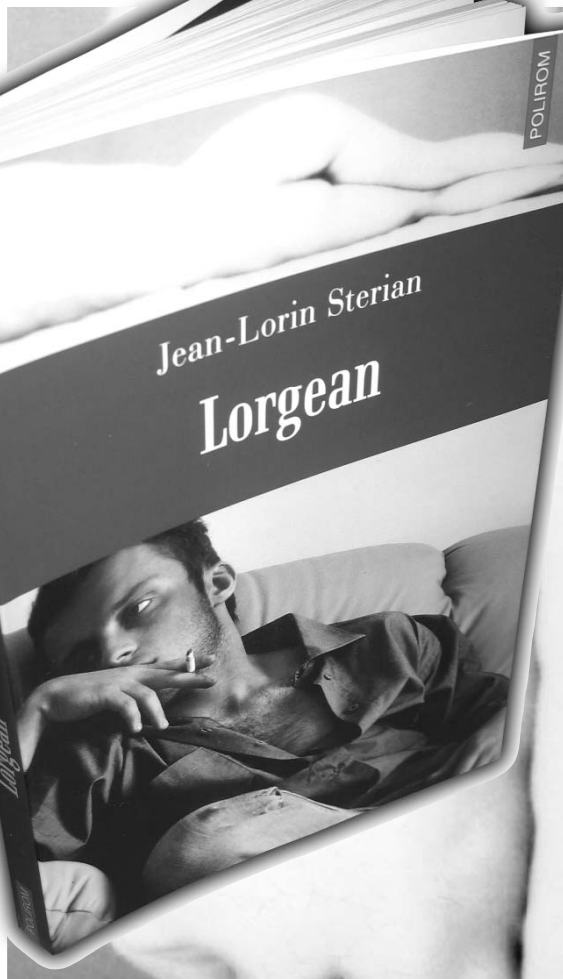
Volum recompensat cu Premiile pentru debut acordate deUSR și revista „România literară” pe anul 2006. Proiectul CD-ului s-a realizat cu sprijinul membrilor trupei Auktyon, una dintre legendarile trupe din perioada sovietică ce activează cu mare succes și în zilele noastre.

„*Născut în URSS* se citește pe nerăsuflăte și cu bun folos intelectual. Bancurile geniale abundă. Ilf și Petrov sînt la ordinea zilei și, în general, fiecare străat al vieții în Uniunea Sovietică este descompus într-o sumedenie de întâmplări și istorioare cu tîlc, excelent narate de autorul debutant. Dincolo de acest savuros desfășurător, există însă și reflecții de mare profunzime, analiza, de pildă, a raportului libertate-interdicții arînd acuitate și acuratețe critică.” (Daniel Cristea-Enache)

că seamănă cu localul unde se mîncă în *Seinfeld*. Principala atracție a cartierului, pe lângă multele case memoriale și construcții vechi, este ceainăria Metoc.

Imaginați-vă o grădina sălbatică în care mesele și scaunele nu se aduc decît în momentul cînd apar clienții. Printre picioare mișună pisici, iar în august se coc smochinele, care pot fi servite cu mîna direct din copac. În meniu sînt zeci de ceaiuri exotice, dulceturi, șerbet și prăjiturile. Nu mă puteam abține aproape niciodată să-mi iau dulceața de nuci verzi, însoțită întotdeauna de un pahar cu apă rece". Acest stil estetic-subiectiv, de reportaj asumat în cheie biografică, este, cred, parțial care îi iese cel mai bine lui Jean-Lorin Sterian, alături de jurnalul-blog din care se intrupează foarte bine un personaj simbolic pentru vremurile noastre, dar un personaj care nu mai ține nici de căminele mizere de studenți, nici de sărăcia romantică a tînrului intelectual, ci chiar de zona cea mai dinamică a societății contemporane, aceea la care visează să ajungă orice tînar deștept al zilelor noastre. Cum arată această zonă, a cluburilor „cu fițe”, a DJ-ilor la modă, a out-fit-ului perfect sau a publicitarilor, asta e o altă poveste. Destul să spunem totuși că ea nu e niciodată idealizată, ba dimpotrivă. Iată un comentariu acid, care face încă o dată credibilă vocea acestui „croniciar monden”: „Am oțfat. Aveam o problemă cu publicitatea. Cu indivizii care-și prostituau inteligența pentru propășirea imaginii și creșterea vînzărilor unor branduri abstracte. Indivizi pentru care lumea era un target. O țintă. Indivizi care aveau pretenția că, de multe ori, fac artă. Veșnic nemulțumiți, malițioși, orgolioși, obsedați de coplesitoarea importanță a muncii lor și de numele agenției pe care îl reprezintă”.

Pe lângă trunchiul jurnalului, Jean-Lorin Sterian încearcă alte cîteva jocuri narative, altoind diverse povești, de la biografia unui expat excentric, pînă la relațiile legate de o frăție a femeilor care vor să răzbune sacrificiul Anei lui Manole sau la conspirația universală a star-shitter-ilor, cei care boicotează lumea găunoasă a vedetelor fabricate de media

printr-o programatică defecație în casele vip-urilor respective. Poveștile au mai mult sau mai puțin umor, așa cum efectele literare ale persoanei a III-a din final sau ale găselniței *Lorgean* pot fi mai mult sau mai puțin ingenioase. Important mi se pare că Jean-Lorin Sterian intră pe un teritoriu nou al prozei contemporane, bine racordat la tradiția americană a genului și că impune în peisaj o voce foarte bine articulată și un text cu fragmente

nu o dată extrem de bine scrise. Despre mixajul general, sigur, se mai poate discuta. Dar cred că volumul este, în general, o reușită.

» **Jean-Lorin Sterian, *Lorgean*, prefață de Doris Mironescu, colecția „Ego. Proză”, Editura Polirom, 2007**

CREPUSCUL CIVIL DE DIMINEAȚĂ

Emil BRUMARU

Iar eu o duceam într-un turn singuratic...

De pe la 6-7 ani am fost îndrăgostit permanent... Normal, iubeam fete mai mari ca mine care nici nu bănuiau că sînt adorabile. Asta mă jignea enorm; în visul meu EA trebuia să știe, doar nu degeaba o salvam de bandiți feroși, în plină pădure, și dînsa cădea leșinată pe ruguri de mure, aproape goală, în brațele mele subțirele... și eu o sărutam pe gura întredeschisă și pe păr, uneori chiar pe sîni orbitor de albi, pînă își revenea... era atît de uimită încît mă lua de după gît... iar eu o duceam într-un turn singuratic de piatră! Pe la vreo 13-14 ani, tot depozitîndu-le acolo, creasem o înghesuială cleioasă... Se instalase și un soi de promiscuitate... Alegeam pe cine vroiam... Devenisem stăpînul unui harem, majoritatea fiind femei în toată firea, colege de-ale maică-mii, desigur!!! (Preferata mea a rămas soția picherului din Ciceu, doamna Manolache! Mă „aștepta” în fundul unei curți pline cu castani. Din cauză că eram atacat, în drum spre școală, de-o trupă războinică de curcani veșnic puși pe scandal și mărgele roșii, mă refugiam în camerele ei enorme, umbroase, îmbicsite de parfumuri și de izuri galopante. Doamna Manolache, bolnavicioasă, micuță, cu părul negru-albăstrui cîrlionțat voluptuos, zăcea sau lenevea într-un pat larg cît un imperiu, sub o plapumă ușoară, spumoasă, lăsîndu-și la vedere, în afara feței mofturoase, cu ochii lacom bombaați de un soi de lubricitate leneșă și buzele bombaflate a suspin, doar cite un picior lung, nesimțit de frumos între genunchi și gleznă, fraged în alcătuirea carnală a pulpei plutind în derivă peste cearceafurile mototolite, cumva abandonat curiozității mele de copil... și umerii rotunzi, cu gropițe adînci... și miinile ondu-

late de încheieturi delicate pe suprafața pernei... Amuzată de spaima mea, parșivă și ocrotitoare, mă ruga să-mi scot ghetuțele și mă primea alături, așa îmbrăcat cum eram, să mă liniștesc... Trupul doamnei Manolache dogora ca o sobiță bine încinsă... Mă asculta, surzînd îngăduitoare, adunarea și scăderea... și-mi făcea reproșuri alintate dacă greșeam... amenințîndu-mă cu degetele fluide că mă spune „mă-michii”, ele fiind prietene... O singură dată am îndrăznit să-i prind claia de cîrlionți în pumnul meu pofcios... A ris ascuțit și nu mi-a mai dat voie niciodată în așternuturile viclene...) Și... cred că în vacanța dintre clasa a șaptea și-a opta, am făcut o „pasiune” răvășitoare pentru o fetiță de vîrsta mea, venită la Iași pentru o săptămînă... Sta în curtea Teatrului Național, la o rudă... jucam fel de fel de jocuri... săream... devenisem un portar cu reflexe formidabile în cinstea ei... Cînd a plecat, ploua. Ne-am băgat într-o nișă cu trepte... Nici să vorbim nu reușeam... I-am dat, ca să mă țină minte, un ciot de pieptene, rătăcit prin buzunare... Mi-a scris, am și acum scrisorile ei... Îi scriam și eu, dar nu la ea acasă, ci la o rudă, o mătușă îngăduitoare... Culmea e că-i scriam în versuri, lung-lung, ceva aducînd la Minulescu... Țin minte că locuia deasupra unui restaurant, „Vraja mării”. Am fost la București și ne-am întîlnit!!! Pe urmă... Nu atît iubirile, cît inepiturile lor mă tulburau... Perioada aceea în care nimic nu e sigur, gesturile parcă îmbie, cuvintele au intonații speciale, numai de cei doi înțelese... totul e o nesfîrșită descoperire a celui alt... Lucrurile capătă semnificații necunoscute pînă atunci... și se aliază cu îndrăgostiții... fac parte dintr-un întreg fermecat...

SEMNAL

Gabriela Gavril, *Fiecare cu Budapesta lui*, colecția „Ego. Proză”, 272 de pagini, 19.95 lei

Romanul Gabrielei Gavril zugrăvește, cu un umor mergînd pînă la sarcasm sfichiuitor, un portret de grup care aparține în egală măsură lumii universitare și boemei Iașilor. Personajul principal, Ștefan Negru, este vehiculul care ne conduce prin evenimentele din acea lume: o lansare de carte încheiată cu un scandal de pomină, o ședință de „graffiti” pe coapsele unei femei planturoase, înmormîntarea cu ștaif a unui profesor, la care preocuparea de bază a participanților este să pîndească și să împiedice sosirea amantei la sicriu, și alte momente amuzante... Scenele, cînd dramatice, cînd de-a dreptul grotesci, sînt întrerupte din loc în loc de fragmente de frescă dintr-o copilărie lipsită de idilism, dar plină de culoare și vitalitate.

Donna Leon, *Moarte într-o țară străină*, traducere din limba engleză și note de Mircea Pricăjan, ediție cartonată, colecția „Thriller”, Editura Polirom, 424 de pagini, 34.95 lei

Moarte într-o țară străină este primul roman din serie avîndu-l ca protagonist pe comisarul Guido Brunetti.

Veneția la primele ore ale dimineții e intruchiparea calmului. Asta pînă într-o zi cînd pacea e spulberată de cumplita descoperire a cadavrului unui soldat american în apele unui canal. Opunîndu-se presiunilor venite din partea superiorului său, care, la rîndul lui, e „convins” de polițienii să claseze cazul drept o simplă crimă de stradă, comisarul Guido Brunetti cercetează cu tot mai multă atenție dubioasele împrejurări ale morții soldatului. Întrebările la care trebuie să răspundă sînt numeroase. Cine voise moartea tînrului? Ce căuta acesta în Veneția în noaptea cînd își aflase sfîrșitul? Și de ce a fost ascunde droguri în apartamentul americanului, cu intenția clară de a fi găsite de poliție? Este de datoră comisarului să desclăcească adevărul dintr-un amestec de dovezi adevărate ori false.

BUCUREȘTI FAR WEST

Daniel CRISTEA-ENACHE

Românul priceput (I)

Mini nemernice: o splendidă tabletă lovinesciană, publicată în noiembrie 1937 în „Adevărul”, aducea în primul plan un inedit personaj negativ. E vorba despre minile marelui critic, comparate cu ale unui tovarăș de compartiment (spirit întreprinzător), privite apoi pieziș și ascunse la spate cu rușine. Brațele lui Pierrot, vechiul amic, ridicaseră școlii, biserică, conace, cooperative, înduguiseră mii de hectare, păstoriseră oi și porci fără număr... Cele ale lui E. Lovinescu – ce făcuseră? Înnegriseră câteva mii de pagini: volumele de *Critice*, Istoria civilizației române moderne, cea a literaturii române contemporane, romanele, memoriile, alte asemenea fleacuri tipărite. Zădărnice...

Competiția minilor este rapid tranșată în favoarea personajului pe cât de activ, pe atât de expansiv, iar cel înfrînt coboară (într-o altă pagină memorialistică) la Constanța, pentru a-și vărsa oful în fața statuii lui Eminescu: „M-am strecurat apoi, prin ceață, spre marea zgomotoasă și invizibilă, și, prin dreptul bustului lui Eminescu, l-am implorat: – «Șefule», numai tu mă poți dezlega de rușinea unor mini ce n-au plantat viță de vie și n-au ridicat hambare, conace, școli și biserici, n-au înduguit mii de hectare, n-au păstorit trei mii de oi și o mie de porci și, după ce au comandat un corp de armată, n-au administrat hoteluri în orașul în care a murit cîntînd Ovidiu și privești tu eternitatea zbciumului mării. Ori că auzise că l-am defaimat, ori pentru că pur și simplu e de bronz, «șefule» nu mi-a răspuns însă. Mîngiiera mi-am scos-o tot din substanța ființei mele și poate din fondul de fatalitate al rasei. Nu ești răspunzător decît de ceea ce-ți intră în putință; minele ce nu știu – nu că nu vor – întoarce un

comutator electric trebuie să-și suporte fără cazuri de conștiință destinul de a scrie inutil.” (*Memorii. Aqua forte*).

Amărăciunea criticului – aici, mai mult jucată decît reală – face una cu cea a scriitorului. Se datorează, pe de o parte, incapacității tehnice a omului de litere, iar pe de alta, inutilității în ordine pozitivă a literaturii înseși. Iată un domeniu ce pare destinat vizitorilor, lunaticilor, oamenilor fără simțul realității, inadaptați la planul orizontal-oblic al societății. Ei construiesc cele mai fantasmagorice teorii, dar nu înțeleg cele mai simple lucruri; se extaziază de niște cărți jerpelite, dar îi lasă indiferenți probleme de succesiune spinoasă și grase moșteniri; se ambalează pentru nimic (un articol publicat într-o revistă obscură), dar privesc fără să vadă oportunitățile ce le ies în cale. Vor fi existind și printre ei oameni mai serioși cu care să ne putem, la o adică, înțelege (făcînd un *business*, rezolvînd o trebușoară, aranșînd un credit), dar majoritatea prezintă acea privire fixă, halucinantă, care a ajuns să ne *inerveze*. Pălăvrăgesc numai și numai despre marea lor „operă” și se uită la noi de sus, chiar dacă au fost și rămîn niște amărîți. Ratați cu ifose. Șoareci de bibliotecă. Suflete mucegăite, care nu vrea să dea o lacrimă pe minunatele noastre manele. V-ați uitat, cu dezgust, la mutrele lor. Dar i-ați văzut vreodată făcînd ceva, ceva *la concret*, cu minuțele-alea două, care nu știu să țină decît pixul?...

S-a înțeles că în discursul critic s-a agățat și un fir străin, mai gros și viu colorat. Este discursul Românilor priceput, pe care E. Lovinescu nu l-a mai apucat. Spre norocul omului; și spre paguba scriitorului atent la pluriile tipologiei umane.

Compania franceză *Tahra* a pus pe piață cinci noi discuri din seria *Piano Archives*. Alfred Cortot și Vlado Perlemuter, Arturo Benedetti-Michelangeli, Monique Haas, Clara Haskil și Youra Guller sînt eroii seriei. Cea mai mare parte a înregistrărilor sînt inedite, provenind din arhivele unor posturi de radio, în special Radio Suisse Romande. Între artiștii enumerați se distinge, ca personalitate a pianului și prin viața parțial misterioasă, pianista Youra Guller, a cărei memorie era păstrată pînă acum de o mîină de discuri, înregistrate toate după ce împlinise 70 de ani.

Apărute sub etichetele *Erato*, *Dante și Nimbus Records*, înregistrările cunoscute se limitau la 11 mazurci și 5 nocturne de Chopin, ultimele două sonate beethoveniene, op. 110 și 111, și o antologie „Arta Youriei Guller” (Bach/ Liszt, Albeniz, Couperin, Rameau, Daquin, Chopin și Granados). Urmare a aparițiilor ei neregulate pe scenele de concert și a numărului redus de înregistrări, Guller lipsește din antologia în o sută de discuri a marilor pianști ai secolului XX, realizată de casa Philips.

Tahra a exhumat acum o serie de înregistrări exclusiv Chopin din arhivele radioului elvețian, între care domină cel de-al doilea Concert de pian, live 1959, la care se adaugă *Barcarola* și trei mazurci (1969), precum și două nocturne (1975).

Youra Guller s-a născut în ianuarie 1895, după unii autori în România, după Frédéric Gausin, autorul excelentului livret *Tahra*, la Marseille, unde părinții săi, o mamă româncă, probabil din Basarabia, și un tată rus, s-ar fi refugiat din cauza pogromurilor tariste. Copil minune, cu un prim recital cunoscut la vârsta de cinci ani, Guller avea să fie primită la 12 ani la Conservatorul din Paris. În 1909 își încheia studiile oficiale încununată cu un premiu întâi, înaintea kolegi și prietenei sale Clara Haskil. Un critic parizian menționa atunci „virtuoșitatea remarcabilă, degetele de oțel, o manieră de a cînta consistentă, colorată, variată, cu nuanțe personale... Stil și brio”. Aceiași critic vorbea despre premiul al doilea, Clara Haskil, definindu-i interpretarea „foarte bună și

Piano archives Youra Guller

SCRISOARE PENTRU MELOMANI

„Muzica nu trebuie înțeleasă, ea trebuie ascultată” (Hermann Scherchen)

Victor ESKENASY, Radio Europa Liberă, Praga

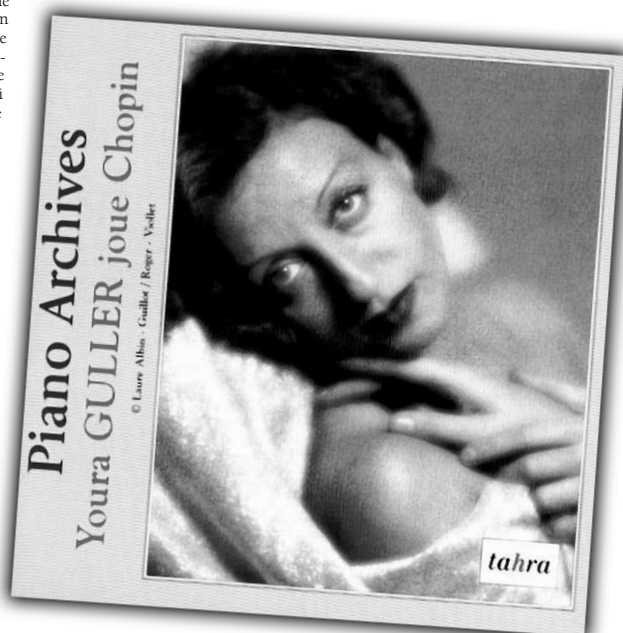
personală. Sunet frumos, mecanism superb, execuție foarte fină, extrem de sigură, cu elan, căldură, detalii plăcute”.

Primul război mondial avea să întreprună cariera Youriei, ca și a Clarei Haskil, reluată apoi pentru a se impune treptat în lumea muzicală interbelică. Darius Milhaud o alegea pentru a-i cînta sonata de vioară și pian; alte amintiri persistă despre serile Chopin, împreună cu Arthur Rubinstein, în casa mectenei contese de Polignac. Dacă Haskil suferea de pe urma fizicului ei, Guller avea să fie cunoscută pentru un psihic instabil. În fața unei concurențe acerbe pe scenele pariziene, Guller se retrage în Elveția, la Geneva, înlocuindu-l pentru un an, ca profesoară la Conservator, pe José Iturbi. Compozitorul Louis Vierne va scrie ulterior că în ea sînt „reunite o tehnică fără pereche și o înțelegere perfectă a operelor diverse din marele repertoriu de pian, pe care le interpretează cu o personalitate ale cărei calități sînt sensibilitatea rafinată și muzicalitatea absolută”.

Diverse alte notații o amintesc alături de compozitorii Ravel, Sauguet, Poulenc sau pianistul Jean Wiener și concertele sale „salate”, alături de jazzul muzicii contemporane. Din aceeași epocă este amintit un concert la curtea regală ro-

mână, împreună cu George Enescu, și o serie de integrale de sonate împreună cu Josef Szigeti.

Cel de-al doilea război mondial îi rezervă soarta suferită de toți marii instrumentiști de origine evreiască din Franța: retrasă o vreme în sud, pe domeniul contesei Lili Pastré, la Montredon, unde o aduce și pe Clara Haskil și unde aveau să fie adăpostiți o vreme și Monique Haas cu Marcel Mihalovici. După război, „grav bolnavă”, din 1948 dispăre din nou de pe scenele de concert, iar legenda spune că ar fi trăit o vreme la Shanghai. Avea să revină în 1955, cîntînd în Elveția sub bagheta lui Ernest Ansermet și înregistrînd pentru disc un program Chopin. În 1959 se afla la Londra, de unde dispăre din nou o vreme pentru a reveni în 1966, cînd un ziarist de la „Times” îi recenza apariția tinerească și dragostea declarată pentru Bach și Beethoven. Lumea o descoperea sau o redescoperea, la Berlin, la Carnegie Hall, la New York; sub prestunța Marthei Argerich, la 78 de ani, înregistrează ultimele sonate de Beethoven pentru *Erato*, iar apoi, la 80 de ani, pentru *Nimbus Records*, ceea ce avea să rămînă albumul și faima unui „pianist legendar”. Un motiv în plus de a asculta noul disc *Tahra*.

Centrul National al Dansului

Vineri 11 și sîmbătă 12 mai, orele 20:00
nimic.precis Ready "Modern" Made

Text, muzică, lumini, coreografie și interpretare: Florin Fieroiu
Piesa realizată cu sprijinul financiar al Programului Cultural Elvețian în România și al Centrului de Cultură "George Ajdoz" - Bacău

Coreografia: Florin Fieroiu
Interpret: Carmen Colofană
Muzică: Vișcu Colcea
Producție: British Council

BRITISH COUNCIL

alternativ 24-FUN Suplimentul HotNews

Venus, regia: Roger Michell, scenariul: Hanif Kureishi. Cu: Peter O'Toole, Jodie Whittaker, Leslie Phillips, Beatrice Savoretti, Philip Fox, Lolita Chakrabarti

Venus în blue jeanși

Unul dintre personajele serialului *Everybody Loves Raymond*/ *Dragul de Raymond* realizează că, trentagenar fiind, e mai greu să se potrivească cu o fată de 20 de ani atunci cînd, după o întâlnire, revine printre ai lui și regăsește confortul neplăcerilor comune ale vîrstei – junghiuiri în spate, schimburi de medicamente etc. Fiecare vîrstă are problemele ei și, teoretic, așa cum zodiile consecutive nu se potrivesc, nici decadele consecutive nu au șanse de succes. Cele pe extreme au mai multe. Bătrînii se înțeleg foarte bine cu copiii, poate pentru că închid cercul. Zodiile opuse la 180 de grade se completează la fel de bine (pe cît se pot respinge).

Scriam cu ceva timp în urmă despre un film „cu bătrîni”, realizat de Otar Ioseliani, *La Chasse au papillons*, care reușea să se apropie extrem de mult de calmul vîrstei a treia, cînd nu te mai grăbești că nu mai ai de ce și cînd simplul gest de a număra pastilele pe masă, cum ai alege fasolea, are mai multă importanță și mult mai puțină importanță pe cît am putea crede. Nu mai știu dacă am spus deja, dar noi trăim într-o mare lipsă de comunicare și de înțelegere între generații. Astfel de filme, lipsite de emfază și de accente patetice, ne arată că bătrînecia nu înseamnă numai incontinență urinară și senilitate, dar mai ales că și noi vom ajunge aici. Dacă nu se întâmplă ceva neprevăzut, asta e antecamera morții, perioada cînd se pun socolite la punct.

În *Venus*, Peter O'Toole interpretează un actor celebru, odinioară și mai celebru, dar care acum, fiind în vîrstă, primește în special roluri de moșuleți ce își dau duhul pe patul de spital. El are un prieten apropiat (interpretat de Leslie Phillips), și el actor, și el în vîrstă, care e mult mai arțăgos, un alt prieten care

mediază certurile dragăstoase dintre ei, o fostă soție (Vanessa Redgrave) pe care a lăsat-o de mult cu trei copii mici și care acum e bolnavă și singură. Apariția unei nepoate obraznice care coboară din nordul țării să aibă oficial grijă de moșulețul arțăgos, dar neoficial să scape de trecut, reduce un strop de lumină pe drumul tot mai întunecat al prietenului jucat de O'Toole.

Filmul e făcut din rămas-bun-uri

Filmul scris de Hanif Kureishi și regizat de Roger Michell (cei doi au mai colaborat printre altele la *The Mother*, 2003, povestea amorului dintre o mamă și iubitul fiicei ei) menține balanța perfectă între umor și tristețe, asumîndu-și toate riscurile, inclusiv pe acela de a-și duce eroul să moară la final pe malul oceanului. Melodrama se înecă însă la mal, pentru că filmul nu îți forțează sentimentele ca pensionarele care se împing în autobuz cu poșeta în tine ca să le oferi locul, ci are extrem de multă grijă. Grijă față de personaje, grijă față de toate generațiile

FILM Iulia BLAGA

despre care vorbește, dar mai ales grijă față de cum se apropie de subiectul moarte. După ce ne cam luase puiutul cu scenariul lui *Intimacy* (regia Patrice Chéreau), Hanif Kureishi scrie acea poveste despre bătrînec și moarte pe care am vrea s-o vedem pentru a ne pregăti noi înșine. Desigur, idila nepotrivită dintre Maurice și Jessie e pe cît de perversă, pe atît de tandră. Dar cînd ai peste 70 de ani și o operație de prostată care ți-a anulat virilitatea pe care o mai aveai, bănuiesc că e destul de greu să faci diferența între grotesc, umilitor și sublim cînd o fată te lasă să o săruți pe gît de trei ori. Scenariul e foarte atent la nuanțe, dar îți arată cu o înțelepciune care de regulă e apanajul bătrînecii că aceste nuanțe sînt uneori atît de fine încît îți pierzi timpul încercînd să le despați ca pe pastile. Esențialul unei perioade de viață poate sta uneori într-un sărut pe gît, o întîlnire cu prietenii vechi sau descoperirea băuturii Baccardi Breezer. Nu marile evenimente, ci micile pastile de vitalitate, mărunțișurile care îți aduc aminte că ești viu.

Filmul e făcut din rămas-bun-uri (sic). Dar cum se desfașoară ele? Ce se spune în asemenea condiții? Ceva capital, esențial? Îți ceri iertare? Plîngi? O să vezi, totul se desfașoară foarte firesc, la fel ca muritul pe plajă.

COPYLEFT.RO

Constantin VICĂ

eLiberatica

FLOSS: Free/Libre/Open Source Software. Un acronim care a împinzit Internetul. Cinci litere din codul public al rațiunii. FLOSS. Ca numele virtual al unui serial de desene animate pentru comunitățile epistemice. O onomatopee bună cînd îți pică uindousu: „Ce ai pățit aseară? Mi-a crăpat sistemul de operare! Iete FLOSS asta al meu nu pică niciodată”. Într-un fel, FLOSS e drog social. Bași FLOSS, ai milioane de prieteni, de la Beijing la New York. Sau cum ziceau versurile: *de la Atlantic la Carpați, să ne avem toți ca frații!* Unii zic că FLOSS e al doilea comunism. Alții nu zic nimic și fac treaba să meargă. Și nu oriunde, ci MADE IN ROMANIA.

În perioada 18-19 mai, la Brașov, va avea loc conferința *eLiberatica*. Organizatorii spun că va fi una dintre cele mai importante conferințe din domeniul IT. Eu spun că va fi cea mai importantă. De ce? Motivele le selectez de pe site-ul lor: prezentarea Open Source și Free Software ca alternativă validă și complementară la software-ul proprietar (un pas foarte necesar în momentul actual, în care Parlamentul încă mai respinge proiecte bazate pe FLOSS din simplul motiv că nu merge Microsoft Word pe ele); apoi prezentarea unor modele de afaceri bazate pe OS/FS și modul în care acestea pot fi implementate de antreprenorii români (al doilea pas: mișcările *open source* nu sînt falansterie cu circuit închis, ci un model general de management); urmează prezentarea unor soluții OS/FS, ce se adresează autorităților locale, ca opțiuni viabile și puternice ce pot fi aplicate în administrația și conducerea publică (statul român trebuie să urmeze trendul european și să nu mai cheltuie din bani *publici* pentru soluții închise

și să nu mai susțină monopolul unor firme); iar la final întărirea comunității FLOSS din România și a legăturilor cu comunitatea FLOSS internațională. Mie cel mai mult îmi place ultimul punct, care ar trebui să rezolve rețeaua locală: FLOSS-ul în România încă e centralizat în jurul unor departamente universitare de informatică. Desigur, avem și o comunitate simpatică Ubuntu „independentă”, dar mai e mult pînă la diversitatea ca regulă fundamentală a FLOSS.

La *eLiberatica* vor participa, printre alții, niște domni (apropo, de ce așa puține femei în FLOSS?) celebri pentru micile lor pasiuni: Rasmus Lerdorf (inventatorul limbajului PHP), Monty Widenius (principalul proiectant și supervisor al MySQL), Brian Behlendorf (unul dintre inițiatorii proiectului Apache, serverul care susține peste 60% din web) și Zak Grant (reprezentantul *Mozilla Foundation*, creatorii celui mai răspîndit browser *free and open source*). Subiectele de conferințe și workshop-uri sînt foarte, foarte bine, și nu numai la invitații străini. De la problema proprietății intelectuale pînă la ce este web-ul semantic, cu trecere prin aplicațiile *open source* pentru mediul de cercetare, biblioteci și comunicare, conferințarii români par mai degrabă în versiune 2.0 față de cei străini. Ideea oricum e foarte bună: cei care au și argumentul unei piețe în creștere, adică străinii, să prezinte direcțiile principale în FLOSS, iar românii să dezvolte situațiile locale sau cele „marginale”.

Tim O'Reilly (cel care a descris prima dată evoluția web 2.0) a demonstrat că nu mai contează ce sistem de operare și programe folosești pe calculatorul personal. Pentru că tu, în lumea conectată la Internet, vei folosi FLOSS. Chiar dacă știi sau nu. Dar e vremea să știi. Pe <http://eliberatica.ro/2007>.

RRR Radio România Cultural

CRAPPITO
o interfață a culturilor europene

CRAPPITO
o luptă dreaptă în arena diversității

CRAPPITO
un roman la minut – decupat din istoria cotidiană

CRAPPITO
o emisiune realizată
la Radio România Cultural
în fiecare zi
de luni pînă la joi,
de la ora 14:30

CRAPPITO
cu Adela Greceanu și Ioan Budura
fm

Brașov 105 | București 101,3 | Craiova 101,1 | Cluj 101 | Iași 103,1 | Timișoara 100,7

SECRETUL ADRIANEI

Adriana BABEȚI

Tușica se întoarce (II)

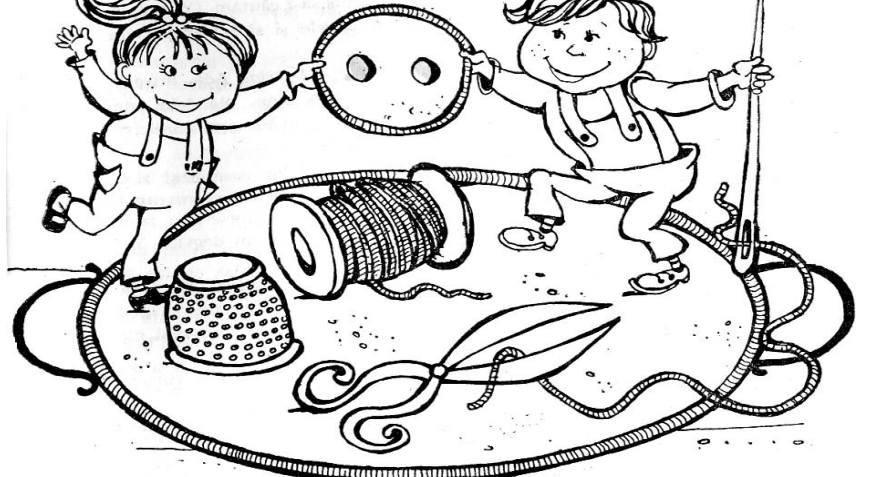
Acuma parcă îmi pare rău că săpătămna trecută, ca un cioclu, am virat rubrica spre un secret ade-vărat, dar cam macabru. N-am însă încotro și trebuie să împing povestea pînă la capăt, foarte pe scurt. Așadar, în 20 aprilie mi-am adus brusc aminte cum a murit suspect, fix cu 60 de ani în urmă, o femeie pe care, împreună cu cei doi Mirci (Nedelciu și Mihăieș), am făcut-o personaj de roman. În 20 aprilie 1947 a fost omorît într-un mic apartament dintr-un tîhnit cartier timișorean Ana Persida Cumpănaș (pentru rudele din Comloș); sau Ana Ciolac (pentru serviciile de emigrare din SUA); sau Anne Sage (pentru FBI, Al Capone și John Dillinger); sau Tușa Ana (pentru mine, Emunu și Emdoi); sau femeia în roșu (pentru romanul nostru). Din toată tărășenia cu moartea misterioasă a tușichii, din senzaționala ei viață, care a culminat în 1934 cu momentul cînd l-a predat FBI-ului, în fața cinematografului „Biograph” din Chicago, pe inamicul public nr. 1 al Americii, John Dillinger, din fătătura cu dispariția Inamicului, noi am tricotat la șase miini, în nici trei săptămîni, un roman. Credeam c-am descilcit niște fire și că am fabulat pe marginea realității. Numai că, la scurtă vreme după ce am terminat cartea, realitatea a început să o ia pe urmele închipuirilor noastre, ba chiar să le întreaacă.

Primul semn ciudat a fost un anunț la mica publicitate din ziarul local, „Drapelul roșu”, prin care am aflat că o familie din Comloș anunță încetarea din viață a mătușii Ana Persida Cumpănaș, în vîrstă de 54 de ani. Le-am spus Mircilor de coincidență, am convenit toți trei că e chiar o chestie și ne-am văzut fiecare de treabă. Peste cinci zile, în fața casei de lîngă mine a apărut un echipaj de miliție și profesorul Crișan, cel mai cunoscut medic legist din oraș,

tăcut, întunecat. Ne ajutase mult la documentarea pentru roman, ne povestise cum se face o autopsie, ne împrumutase tratatul lui Minovici, ne lăsase teleleu prin morga Spitalului Județean, să căutăm prin arhiva în curs de casare, să prindem vreun fir despre crima din '47. Emdoi a fost atît de impresionat de cum putea să arate, să vorbească, să se miște un legist, încît l-a făcut personaj. Sigur că avea alt nume, altă biografie, sigur că Mircea născocise multe. Cum, de pildă, doctorul Tit Liviu ajunge în final să facă autopsia femeii pe care a iubit-o din copilărie, Anapersida noastră. Dar niciodată nu ne-am fi închipuit că în realitate profesorul avea să-și autopsieze prietena din tinerețe, legista pensionară, vecina mea, care, în toamna lui '86, luase un pumn de somnifere. Apoi a venit Revoluția. În morga Județeanului s-au întîmplat lucruri cumplite. Nu l-am mai văzut pe profesor decît peste cîțiva ani, într-un ferpar din ziare, din care am aflat că a murit ciudat, sub roțile unui tramvai, în plină zi.

Între timp, s-a îmbolnăvit Mircea Nedelciu. La scurtă vreme după premiera filmului *Femeia în roșu* a căzut la pat și s-a stîns Mircea Veroiu. Apoi s-a sinucis Elena Albu, soția lui și interpreta Annei Sage din film. Apoi au murit fie cu miințile rătăcite, fie în chinurile unor boli crunte, cinci din cei șapte martori pe care i-am tras de limbă ca să ne scriem romanul. Apoi a intrat în scenă cu două scrisori-bombă însuși Adrian Marino, martor involuntar imediat după război al întîmplărilor din roman. Pur și simplu niște coincidențe (a zis sec Emunu). Oh, Jung, ah, sincronitate (am delirat eu). O pedeapsă pentru că am tulburat viețile unor oameni, pentru că le-am scris (a spus Emdoi cu cîteva săptămîni înainte de a muri). Da?

Cu mîinile în buzunare

Căutați-vă, vă rog, prin buzunare. Mărunțiș? Chei? Gumă de mestecat? Eu, spre exemplu, am dat peste o brichetă și sînt convins că ar trebui să am în sacou un bilet de autobuz compostat doar pe jumătate. Bine, îl voi găsi numai dacă n-au scotocit înaintea mea pe-acolo Lyl și Evy. Extraterestrării de buzunar.

Pentru că nu există numai spiriduși care-ți despreciează ciorapii, ci și omuleți de-o șchioapă care se plîmbă toată ziua clandestin prin buzunare. Le place aici, pe planeta pe care, trăiesc niște oameni mari care trag după ei niște buzunare mici”. La ei e tocmai pe dos: buzunarele sînt mai mari, au motor și un nasture drept volan și funcționează cu fiole de benzină pentru brichetă. Lyl și Evy nu pot înțelege rostul buzunarelor pămîntene. Mi-i închipui chicotind pe seama lor și rîdînd din umeri mici a nedumerire.

„Păreți grozav de caraghioși. Și asta pentru că trițiți toată ziua-bună ziua buzunărășele alea mici și prăpădieți după voi. Asta, desigur, fiindcă sînt mult prea mici pentru voi, astfel că nu le puteți utiliza nicidecum ca mijloc de transport, cum s-ar conveni. Păi, de ce nu le faceți mai mari? Vă e lene?”, s-ar mira Lyl.

„Ha! Ha! Ha! Și eu mă întreb de ce oare voi, pămîntenii, aveți obiceiul să vă cărați numai mîinile în buzunare, în loc să intrați în ele, cu totul... să le puneți

POVEȘTI DE ADORMIT PĂRINȚII

Diana SOARE

motor și să călătoriți confortabil! Că normal ar fi să vă ducă buzunarele pe voi, și nu voi pe ele, de colo-colo...”, l-ar completa Evy.

Îmi închipui cum mi-ar sta într-un buzunărăș cochet de jeans, cu un nasture nichelat pe post de volan și mă apucă, în gînd, rîsul.

Caramele, agrafe și creioane

Dacă vă gîndiți că nu veți da niciodată nas în nas cu un extraterestru de buzunar, vă înșelați amaric. Probabil că erați cit pe ce să prîndeți unul în pumn în timp ce scotoceți după mărunt la chioșc. Lyl susține că se ascunde mai mereu prin buzunare cînd vine pe Pămînt și rămîne fără combustibil. Da, firește, e ca și cum ai călători clandestin cu trenul, dar ei sînt atît de iscusiți, încît nu ne dăm niciodată seama că-i purtăm legănat după noi.

„Desigur”, strîmbă mofturos din nas Evy, „sînt și lucruri care nu ne plac... De exemplu, obiceiul vostru de a înghesui tot felul de lucruri prin buzunare: radiere, penițe, vreun pieptene, o

oglinjoară, batiște, creioane, agrafe, caramele... ba nu!, astea din urmă ne plac. Le rotîm cu mare plăcere! Și se mai găsec acolo cite și mai cite... chei, carnețele, bilețele...”

Iar pentru că aglomerația e mare, iar extraterestrării de buzunar stau deseori înghesuți, unii – nu toți, numai cei mai răutăcioși dintre ei – aruncă anumite lucruri din buzunar, spre a-și face mai mult loc și a călători mai confortabil”. De aceea căutăm deseori cite o piteașă pe care eram convinși că o cuseserăm bine sau vreo cheie, sau vreo bomboană mentolată.

Nu vă enervați totuși, extraterestrării de buzunar sînt pînă la urmă ființe rezonabile și duc totul pe PLANETA OBIECTELOR PIERDUTE DIN BUZUNARE. Mă rog, „Planeta Obiectelor Pierdute din Ghiozdane, din Sertare, din Bănci ori din Buzunare”. Unde se ajunge în cel mai simplu mod cu putință: răsucind ușor, de trei ori, spre dreapta, un nasture cusut de mîna voastră.

Alina Nour, *Extraterestrării de buzunar*, Editura Ion Creangă, București, 1987. Coperta și ilustrațiile aparțin autoarei.

VOI N-AȚI ÎNTREBAT fără zahăr VĂ RĂSPUNDE » COGITO, ERGO SCRIBO

BOBI

Mă oprește lumea pe stradă și mă întreabă admirativ cum reușesc să scriu articole așa de bune și totuși să-mi păstrez modestia. Le răspund că nu mă pot abține și că genul, oricît de modest ai vrea să fii, îți iese în evidență și te marchează pe viață, con-

damnîndu-te practic la succese și la recunoștința veșnică a publicului cititor. Oricît de mult mi-aș dori să scriu prost, pur și simplu nu pot, iese tot capodoperă, chiar și fără efort. Nu-mi rămîne decît să mă împac cu ideea și să-mi duc crucea mai departe întru propășirea imperiului media al domnului Lupescu, ca un vîrf de lance diamantat. Să vă spun cum se naște o ca-

podoperă. De obicei miercure, cam pe la ora asta. Cînd stau liniștit în fotoliu la teveu și-mi savurez violurile de după prînz. Telefonul sună emotiv, iar la celălalt capăt este George, care cu mult respect cere o audiență la marelui scriitor. Ne știm de mult, e băiat bun, vi-l recomand. Sfios, mă informează că era rîndul meu să scriu. După mici calcule îmi dau

seama că omul are dreptate, dar nu trebuie niciodată recunoscut lucrul ăsta. Îi răspund de pe vîrf de limbă că articolul este scris de mult, dar avocații mei tocmai au intentat proces pentru cinci milioane de coco firmei de Internet, fiindcă de juma' de oră încerc să trimit comora online și nu se uploadază. După care izbesc puternic cu pumnul în masă, pentru a fi

mai convingător. Mi se răspunde imediat că nu este nici o grabă, ei mă vor aștepta oricît, chiar de-ar fi să nu scoată revista o lună.

Subiectele de articol nu contează, important este stilul. Sînt așa de bun, încît așa lua premiul Pulitzer doar relatănd Teorema lui Pitagora. Aș țese o intrigă fenomenală despre două catete care s-au hotărît să-și cumpere cite un

pătrat fiecare, mai mare și mai frumos decît al ipotenuzei, dar, oricît s-au chinuit, nu au reușit decît să-l egaleze, însă asta numai după ce și-au însumat pătratele, printr-o alianță de conjunctură. De aici o întreagă legătură cu clasa politică din România, adînci analize și comentarii, care fac din scrierile mele ceva unic și a căror înțelegere reclamă multă inteligență. Mai studiați, copii.

Fapte diverse

Bruno Serralongue este un artist fotograf francez care investighează realitatea creată de mass-media și care și-a asumat în practica sa artistică metodele fotojurnalismului. După cum declara într-un interviu, motorul care îl „ghidează” în producția fotografică este comanda unei serii de lucrări, el luându-și astfel rolul de operator, așa cum este acesta înțeles în fotografia aplicată.

Absolvent al prestigioasei școli de fotografie de la Arles, din sudul Franței, prin proiectele sale artistice, el se diferențiază de școala germană de fotografie postbelică, reprezentată de Bernd și Hilla Becher, Andreas Gursky sau Thomas Struth, în care artistul este un demiurg ce dezvoltă un sistem de gândire ce este aplicat în fiecare serie nouă de fotografii.

În proiectul său *Fapte diverse*, realizat între 1993 și 1995, Serralongue analizează modul în care informația este produsă și diseminată de mass-media. Timp de aproape doi ani, artistul a citit rubrica zilnică de informații dintr-un cotidian regional, „Nice-Matin”, pentru ca apoi să încerce să identifice locurile descrise în știrile publicate. Procesul nu a fost unul simplu, pentru că în multe cazuri informația era doar aluzivă sau chiar imprecisă. Rezultatul a fost o serie de fotografii realizate fără a se obține o calitate estetică și care au fost puse în relație cu textul apărut în ziar. Imaginația și originalitatea artistului au fost incluse în „costumul strimț” al conceptului.

Arta lui Serralongue nu este militantă

De-a lungul anilor '90, estetica snapshot-ului, sferile intimității și strategiile proximității, imaginile anonime găsite

ARTE VIZUALE

Matei BEJENARU

Bruno Serralongue, *Fapte diverse*, 1993-'95 – Fotografii ale unor locuri menționate la rubrica „Fapt divers” a cotidianului „Nice-Matin” (Franța)

intâmplător și recontextualizate au fost curente dominante în fotografie. Bruno Serralongue este unul dintre fotografi originali care prin concept au realizat noi relații între subiectivitate, obiectivitate, realitate, ficțiune și comentariu. Imaginile sale importă limbajul fotografiei de presă, gen pe care l-a și practicat ca proiect artistic pentru perioade limitate de timp. Chiar dacă a documentat aspecte

din viața comunităților din toată lumea – de la sărbătorile comuniste din Cuba lui Fidel Castro, la mitingurile indienilor Chiapas ori sărbătorile turistice din Alpii francezi maritimi –, el nu dorește să schimbe lumea. Arta sa nu este militanță, așa cum ar părea la o lectură de suprafață, ea fiind o documentare lucidă a lumii globalizate în care cu toții, de voievoi, sintem constrânși să trăim.

VERBA WOLAND

Ruxandra CESEREANU

Jim călărește șarpele

Acesta este titlul unui poem (din volumul *Oceanul Schizoidian*) pe care l-am scris despre Jim Morrison.

Toată lumea știe cine este, cine a fost cel poreclit Regele-Șopîrlă, fiindcă buhul i s-a dus îndeajuns de mult și intrucit a fost idolul mai multor generații, fiind recuperat spectaculos la sfîrșitul secolului XX și reingurgitat în relație cu sub-cultura drogurilor și cu un soi de psihedelic barbar, ambele palpabile în albumele formației *The Doors* (al cărei nume provenea de la celebrul titlu al nu mai puțin faimosului Aldous Huxley, *The Doors of Perception*). Firește, prestația lui Jim M trebuie reconsiderată și din perspectiva poeziei sale (*An American Prayer*, *The Celebration of a Lizard*, *Wilderness*) foarte bine acomodată și în consonanță cu muzica și cu stările de tranșă ale starului care șoca prin gesturile sale libertine și provocatoare. Și mai ales cu dansul său de derviş rotitor halucinant! Jim M redevenit faimos și datorită filmului iconoclast al lui Oliver Stone, care a ales în rolul fascinantului rebel pe un alt rebel furios (cam pleonastică formulă!), Val Kilmer.

Dar toate acestea sînt deja locuri comune. Poemul în care îl omagiam pe Jim, și nu oricum, ci punîndu-l să călărească șarpele cvasi-șamanic care îl mistuia, era însă legat de altceva. Am scris, în episoadele trecute, despre ceea ce

am învățat ca poetică de la Pink Floyd și Van Der Graaf Generator (*id est* Peter Hammill). E timpul să scriu acum despre ceea ce am învățat de la Jim, căci muzica și cuvintele Regelui-Șopîrlă m-au marcat la nivelul poeziei pe care am ajuns să o scriu. Cine vrea să își aducă aminte concret de Morrison, panoramează întii de toate suita *Break on Through to the Other Side* (un fel de artă poetică *à la longue*), *The End* și *Light My Fire*, ajunge apoi la *Riders on the Storm* și la demențiala *The Soft Parade*, dar nu uită nici *People Are Strange* sau *When the Music's Over*. Și mai sînt destule secvențe. Eu am învățat cele mai multe lucruri însă din schismele și rupturile vocii lui Jim Morrison, din alternanțele sale rugoase, răgușite, violente din *The Soft Parade*, de pildă, la suavele sonorități de înger beat și trist din *Indian Summer* ori *The Crystal Ship*; între acestea, exista vocea plictisită și blazată, mahmură, din *Summer's Almost Gone* sau *Spanish Caravan*. Rupturile acestea de voce, ritmind cuvintele după o logică a unui delir asumat, erau niște lecții grozave despre cum să scrii poezie simțită cu asupra de măsură, poezie netrucată adică. Poezie autentică, cu unghiile înfipite în carne. Poezie vie, nemorțificată. Iar acest lucru a fost esențial.

Suplimentul DE CULTURĂ

Marcă înregistrată – Editura Polirom și „Ziarul de Iași”. Proiect realizat de Editura Polirom în colaborare cu „Ziarul de Iași” și „Gazeta de Sud”. Suplimentul se distribuie gratuit împreună cu „Ziarul de Iași” și „Gazeta de Sud”.

Adresă: Iași, B-dul Carol I, nr. 4, etaj 3. CP 266, tel. 0232/ 214.100, 0232/ 214.111, fax: 0232/ 214.111

Colectiv editorial: Emilia Chiscop, Florin Lăzărescu, Lucian Dan Teodorovici (senior editor)

Redactor-șef: George Onofrei

Redactor-șef adjuncț: Anca Baraboi

Secretar general de redacție: Victor Jalbă

Rubrici permanente:

Adriana Babeți, Marius Babias, Bobi și Bobo (Fără zahăr), Emil Brumar, Ruxandra Cesereanu, Mădălina Cocca, Daniel Cristea-Enache, Serban Foartă, Radu Pavel Gheo, Casiana Ioniță, Florin Lăzărescu, Doris Mironescu, Cristi Neagoe, Ana-Maria Onisei, Diana Soare, Lucian Dan Teodorovici, Luiza Vasiliu. Carte: Luminita Marcu, Doris Mironescu, C. Rogozanu, Bogdan-Alexandru Stănescu. Muzică: Victor Eskensay,

Dumitru Ungureanu, Răzvan Tuța. Film: Iulia Blaga. Teatru: Mihaela Michailov. Arte vizuale: Matei Bejenaru. Caricatură: Lucian Amarii (Jup). Grafică: Ion Barbu. TV: Alex Savitescu.

Ediția Națională: Elena Vlădăreanu, R. Chiruța

Publicitate: Oana Asaftei, tel. 0232/ 252294

Distribuție / Abonamente: Mihai Sărbu, tel. 0232/ 271333. Media Distribution S.R.L., tel. 0232/ 216112

„Suplimentul de cultură” este înscris în Catalogul presei interne la poziția 2378. Pentru abonamente vă puteți adresa oricarei Agenții Rodipet din țară sau oricărui oficiu postal. Cîșitorii din străinătate se pot abona la adresa: export@rodipet.ro.

Tarif de abonament: 18 lei (180.000) pentru 3 luni; 36 lei (360.000) pentru 6 luni; 69 lei (690.000) pentru 12 luni

Tipar: Print Multicolor

Responsabilitatea juridică pentru conținutul articolului îl aparține autorului. „Suplimentul de cultură” utilizează fluxurile de știri NewsIn » Manuscrisele primite la redacție nu se înapoiază

CONCURSUL „IOAN PETRU CULIANU” – A TREIA EDIȚIE

Martți, 1 mai a.c., au început înscrierile pentru cea de-a treia ediție a concursului de debut „Ioan Petru Culianu”, organizat de Editura Polirom. Căndidații au timp să depună manuscrisele până în octombrie.

Lucrările prezentate trebuie să se înscrie în domeniile: istoria religiilor, studii culturale, mentalități, antropologie. Pot participa și manuscrise din alte domenii, precum științe socio-umane (psihologie, sociologie, istorie, știință politică, studii de gen, asistență socială), comunicare, relații publice, studii media, informază editura. Valoarea premiului este de 1.000 de euro, lucrările premiate urmînd a fi publicate. Sînt acceptate în concurs și manuscrise ale autorilor care au participat cu materiale în volume colective deja publicate.

Manuscrisele vor fi expediate în plic, fără semnătură și prefațate de un moto, pe adresa editurii din Iași, în format electronic și print (ambele obligatorii). În plic

separat, concurenții sînt rugați să introducă același moto, precum și un CV. Ambele plicuri vor purta mențiunea „Pentru concursul Ioan Petru Culianu”. Manuscrisele primite nu se înapoiază.

În 2007, vor fi luate în considerare manuscrisele sosite în perioada 1 mai-1 noiembrie. Este de preferat ca manuscrisele să conțină între 200 și 300 de pagini a cîte 2000 de semne. Manuscrisele vor fi examinate de un juriu cu aceeași componență ca la primele ediții: Dan Petrescu, Liviu Antonesei, Tereza Culianu Petrescu, Silviu Lupescu. În funcție de manuscrisele primite, vor fi incluși în juriu și specialiști din domeniul respectiv.

Lucrările premiate anul trecut, *Labirintul de oglinzi. Repere pentru o poetică a metatranzitivității* de Catrinel Popa (premiul I) și *Corpul în imaginarul virtual al tehnoculturii* de Lucia Simona Dinescu (premiul al II-lea), urmează să fie publicate în această primăvară.

ENȚICLOPEDIA
ENCARTA

Luiza VASILIU

Sarko și musca

Peste câteva zile, Franța o să aibă un nou președinte (domn sau doamnă). Am alergat pînă la www.sarkozy.fr și-am ascultat docil „Proiectul meu” (al lui Sarko, desigur), citit frumos și cu intonație de Jean Reno. M-am plictisit repede, și n-am ținut minte decît un singur citat, cam à la Caragiale: „Dacă vrea să rămîină ea însăși, țara noastră are nevoie de schimbări profunde”. Dar Sarko de ce are nevoie, ca să rămîină el însuși? De lipsa umorului, bineînțeles (nu că asta ar fi o trăsătură fundamentală pentru un viitor președinte, dar sigur n-are avea de ce să-i strice). Cotidianul „Le Monde” a adus argumente în plus pentru susținerea acestei afirmații, dezvăluind pe 28 aprilie povestea cu Sarko și musca. În decembrie 2005, în „Le Monde” a apărut un desen al lui Plantu (caricaturist al cotidianului din 1972) cu Chirac depunînd o coroană în memoria sclavilor; în spatele lui, un ales UMP, îmbrăcat în uniformă de colonialist, îi șușotește la ureche ministrului de Interne un plan de trădare. „Era cald, și musca zbura jos, cam din întâmplare”, spune Plantu. A doua zi, caricaturistul primește o scrisoare cu antetul Ministerului de Interne, în care Sarko se arată dezamăgit de prezența muștei în desen, ea fiind de obicei însoțitoare fidelă a lui Le Pen (tot în desenele lui Plantu): „Ignor complet cauza unui astfel de tratament, căci consider că, de-a lungul carierei mele politice, am combătut ideile extreme drepte: rasismul, intoleranța, antisemitismul și, în general, tot ceea ce aduce atingere omului în demnitatea sa, începînd chiar cu sclavia”. Plantu publică a doua zi o caricatură a lui Sarko, cu trei muște deasupra capului. De atunci, Sarko s-a tot plîns conducerii ziarului că a fost desenat în chip de cățel, sau purtînd banderola „I.N.” (pentru Identitatea Națională, preluată tot de la Le Pen), sau însoțit de muște. Plantu însă are libertatea deplină în cadrul redacției și își motivează „atacurile” prin dorința de a restabili un echilibru: „Adevărul e că, de trei săptămîni încoace, lumea ne acuză [e vorba de «Le Monde», considerat a fi de dreapta] mult mai puțin că am fi sarkozisti...”. O explicație cel puțin excentrică pentru majoritatea jurnaliștilor din România.

Femeie, feminitate, feminism

Frumoasă cartea Anitei Diamant, ca o femeie tulburată și strălucind în întunericul unei nopți de dragoste. Exotică, pentru că relevă o lume îndepărtată, mistică și încărcată de ritualuri femeiești. Zbuciumată, fiindcă în poveste există permanent o alternare a ipostazelor stăpîn-supus, călău-victimă, bărbat-femeie. Profundă, întrucît coboară în cele mai adînci mistere ale întregului feminin. Și, deloc puțin lucrul, intrigantă, dacă ne gîndim că aerul arhaic, supus al unui (imaginat) destin biblic, capătă o nuanță discretă de libertinaj, independentă și emancipare a femeii.

Ana-Maria Onisei

Personajul pe care ni-l prezintă romanul *Cortul roșu* (Editura Polirom, 2007, traducere din limba engleză, note și postfață de Luminița Marcu), în toată splendoarea, începînd cu jocurile copilăriei, transformarea copilului-femeie în femeie pe de-a-ntregul, care își conturează o chih cu khol pentru a putea „să vadă mai departe”, care iubește, răzbună, respectă tradițiile ori le respinge în taină, e unul biblic, deci unul ancestral, universal, simbolic. Destinul acestei Dina se lasă în mîinile autoarei americane și se autogenerază în ficțiune. În fapt, femeia misterioasă e menționată în Cartea Sfințită episodic, fiind „plasată” între doi bărbați cu povești puternice, Iacob (tatăl ei) și Iosif (fratele ei). Interesant este că, dacă în varianta „originală”, elementul-femeie-Dina apare doar ca să accentueze prezența bărbaților și dispare din scenă după epuizarea misiunii, în ficțiune ea răstoarnă canonul și dă glas femeii și femeilor de pretutindeni. Îmbibată, oricum, de feminitate, povestea e dublată și de simboluri incandescente precum cel al cortului roșu, „cortul menstrual”, din care se ridică, o dată pe lună, umplînd aerul, „mirosul sărat al femeilor”.

Dina modernă și independentă

Însă această celebrare a feminității nu are nimic patetic ori melodramatic, în

ciuda firului narativ înțesat de povești adiacente, suspine și finaluri (episodice) neașteptate. Ea urmărește, temerar, destinul pasional al Dinei, pentru a-i afla acesteia „finalul” și a compune, în cercuri concentrice, alte și alte universuri feminine care gravitează în jurul unei societăți patriarhale. Aici se conturează puternic tușele de feminism – voite, tind să cred – pentru că, în ciuda tradițiilor pe care le poartă în sine, Dina e modernă și independentă, curajoasă și nesupusă, vibrantă și vizionară. Iar fericea ei caldă și calmă nu se sfîrșește în brațele vreunui bărbat (acolo zac doar pasiunea și fascinația complementariității), ci în toate femeile care i-au marcat existența, de la mama cea înțeleaptă Lea, la Rebeca, bunica-Oracol, cea a cărei faimă de „ghicitoare, de vindecătoare și de profetă” e răspîndită în tot ținutul. Și tot Dina le poartă – pînă la epuizare – poveștile și le răzbună temerile, sub cerul albastru, de culoarea pietrei de lapislazuli.

» „Cînd ne-am descleștat, am văzut cît de mult se schimbase în cele câteva luni cînd ne despărțiserăm. Era cu o jumătate de cap mai înaltă decît mine și nu mai era nevoie să-și strîngă hainele pe ea ca să i se vadă sîni. Cînd am văzut și centura care arăta că deja era femeie, am amuțit. Intrase în cortul roșu! Nu mai era copil, ci femeie. Mi-am simțit obraji dogorînd de invidie, în timp ce ai ei s-au înroșit de mîndrie. Aveam zeci de întrebări să-i pun despre ceremonia ei și dacă lumea era diferită acum, că locul ei era diferit.” – Anita Diamant, *Cortul roșu*

Lisboa

Mă gîndeam că am material de vreo zece articole după o săptămîină petrecută la Lisabona, dar pus în situația de a mă re-strînge la trei mii de semne îmi dau seama că nici nu știu de unde și cum să încep. Cred că a fost cea mai intensă perioadă din viața mea, dacă iau în calcul „bombardamentul” de imagini diferite – fiecare stîrnindu-mi o emoție aparte – care m-au „lovit” într-un timp atît de scurt.

Întîi ar fi orașul în sine, ca o ființă vie pe spinarea căreia te plimbi magnetizat de ceea ce vezi, pînă cînd

o gură uriașă se cascadează și te înghite. Chiar și în metrou e ceva grozav de văzut: localnicii, care la cîteva secunde după ce s-au așezat pe scaunul de alături încep să-ți vorbească precum niște consăteni prietenoși, indiferent dacă pricepi au ba tot ceea ce-ți spun. Așa se face că motivul principal al plecării mele acolo – prezentarea scurtmetrajului *Lampa cu căciulă* în cadrul Festivalului de Film Independent Indie Lisboa 2007 – a devenit pentru mine cumva un eveniment secund (chit că totul a decurs excelent, de la reacția publicului și pînă la faptul că *Lampa...* a cîștigat acolo marele premiu pentru scurtmetraj).

Dincolo de toate, există două chestii profund portugheze, care nu pot fi trăite decît la fața locului și pe care vreau să vi le recomand:

1. O seară de *fado*. Evitați restaurantele luxoase, cu consumație minimă de 30 de euro, în care scopul *show*-ului e să pape banii turiștilor. Există străduțe ascunse, cu localuri de maximum zece mese, în care oamenii cîntă cu patimă, de plăcere. Eu am avut norocul să dau peste unul dintre acestea. Am intrat auzind dinăuntru o voce cu nimic mai prejos decît cea a Amaliei Rodriguez. După ce-am ascultat cîteva melodii de la mama lor,

TRIMISUL NOSTRU SPECIAL

Florin LĂZĂRESCU

cîntate chiar de mama lor, bînd un pahar cu vin de la mama lui, eram deja încîntat. Însă a urmat un spectacol de neimaginat: pe rînd, pe neașteptate, se ridică de la masă un alt interpret de *fado* care intra în dialog cu cel din mijlocul „scenei”. Cîrînd aveam să-mi dau seama că mai bine de jumătate dintre mese erau ocupate de cîntăreți de *fado* și de apropiații lor.

2. Un meci de fotbal pe stadionul echipei Benfica Lisabona – Estadio da Luz.

Nu-i luați în seamă pe cei care vă vor spune că e imposibil de procurat un bilet acolo decît dacă ești membru cotizant al clubului. Eu mi-am cumpărat unul direct de la casă, fără să stau la coadă, cu trei ore înainte de începerea derby-ului Benfica – Sporting. Ce să vă zic de atmosfera de acolo? Doar că stadionul e denumit de localnici „Catedrala”. Dacă Dumnezeu se uită la fotbal, sigur are o lojă specială undeva pe Estadio da Luz.

ISSN 1584-8272

